

HRVATSKI VOJNIK

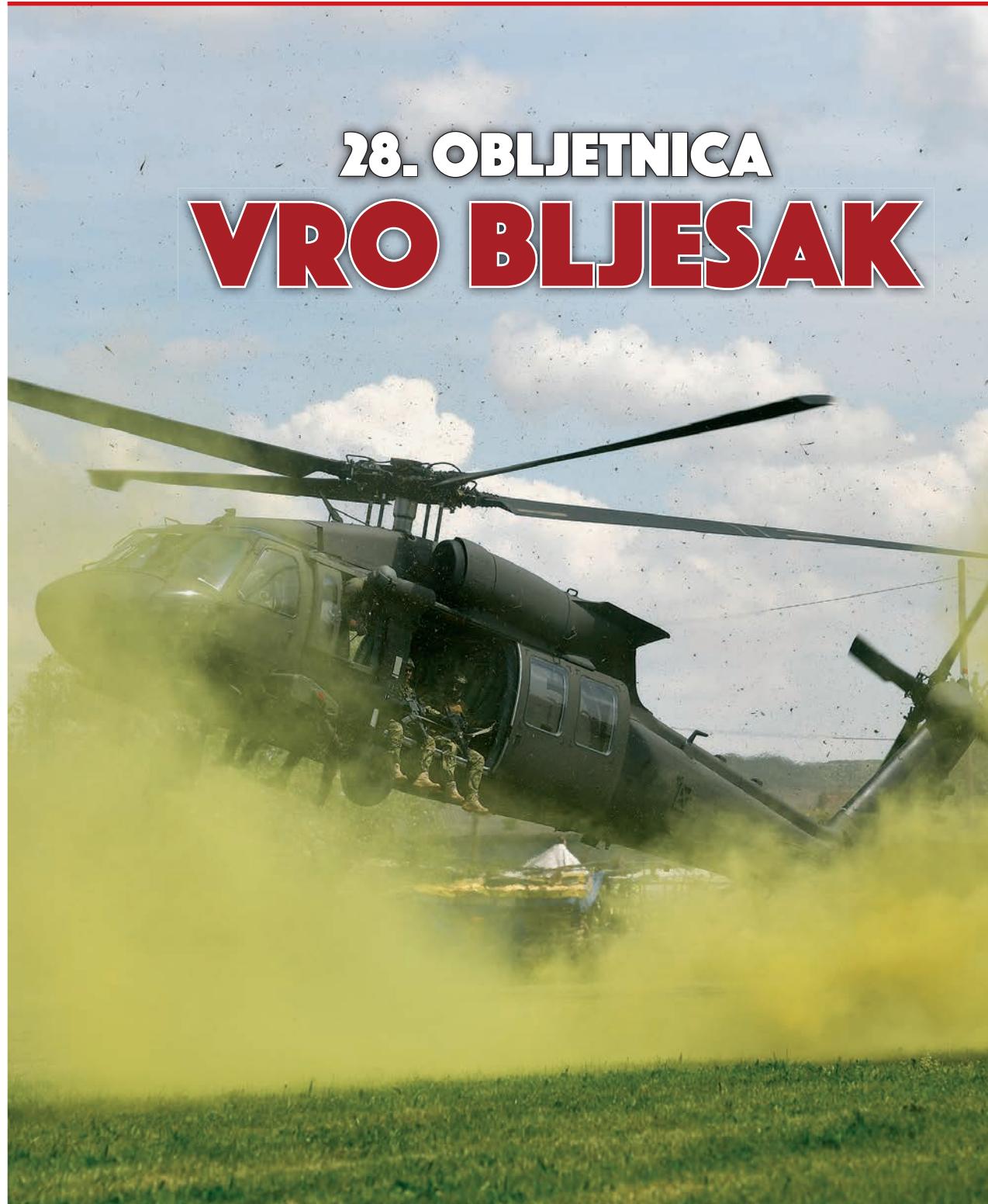

BROJ | 682

12. SVIBNJA 2023.

CIJENA 1,33 € / 10 KUNA

28. OBLJETNICA **VRO BLJESAK**

RAZGOVOR
GENERAL ZBORA
ROBERT BRIEGER
PREDSEDJAVAJUĆI
VOJNOG ODBORA
EU-A

NATJECANJE
PRVI ZA HRVATSKU
**SATNIK IVAN
GERENČIR**
ZASLUŽENI
POBJEDNIK

RIJEČNE
OPERACIJE
ZSS-A I HRM-A

**SAMO
KVALITETNOM
OBUKOM
STVARAJU SE
VOĐE**

Snimio Tomislav BRANDT

www.hrvatski-vojnik.hr

NAKLADNIK: MINISTARSTVO OBRANE REPUBLIKE HRVATSKE / SAMOSTALNA SLUŽBA ZA ODNOSE S JAVNOŠĆU I IZDAVAŠTVO / ODJEL HRVATSKIH VOJNIH GLASILA I IZDAVAŠTVA

Glavni urednik: Željko Stipanović (zeljko.stipanovic@mohr.hr) // Zamjenica glavnog urednika: Vesna Pintarić (vpintar@mohr.hr)

Urednici i novinari: Domagoj Vlahović (domagoj.vlahovic@gmail.com), Lada Pužljević (ladapuzljevic@yahoo.com), Ivan Šurbek, Tomislav Vidaković, Janja Marijanović Šaravanja

Lektura / korektura: Gordana Jetavić (gjetavic50@gmail.com), Andrea Pavlić // Fotograf: Tomislav Brandt (tomislav.brandt@mohr.hr)

Grafička redakcija: Zvonimir Frank (urednik), (zfrank@mohr.hr), Ante Perković // Marketing: Mila Badrić Gelo (mbadric@mohr.hr), tel: 3784-243; fax: 3784-322

Tisk: Tiskara Želina d.d., Katarine Krizmanić 1, Sveti Ivan Želina // Adresa uredništva: Odjel hrvatskih vojnih glasila i izdavaštva, Ilica 256b, 10000 Zagreb, e-mail: hrvojnik@mohr.hr

Odobrava: Ivana Valenčić Mikišić, voditeljica Samostalne službe za odnose s javnošću i izdavaštvo

SATNIK IVAN GERENČIR ZASLUŽENI POBJEDNIK

Ovogodišnje natjecanje za najspremnijeg pripadnika OSRH "Memorijal vojnik Davor Jović – natjecanje Prvi za Hrvatsku" odvijalo se u požeškoj vojarni "123. brigade HV", na širem području grada Pakraca i općine Okučani. Integracija natjecanja u obilježavanje 28. obljetnice vojno-redarstvene operacije Bljesak povezala je temeljne vrijednosti hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i vrijednosti etičkog kodeksa suvremenog hrvatskog vojnika – požrtvovnost, odvažnost, domoljublje, uvježbanost

[STR. 18]

NASLOVNICU SNIMIO TOMISLAV BRANDT

SADRŽAJ

- 4** **ASDA 2023**
Hrvatska vojna industrija u najboljem svjetlu
- 8** **RAZGOVOR**
general zbora Robert BRIEGER
predsjedavajući Vojnog odbora EU-a
- 14** **OBLJETNICA**
Uručenje crvenih beretki mladim Paucima
- 15** **OBLJETNICA**
Dokazani na svim ratištima
- 16** **28. OBLJETNICA VRO BLJESAK**
Zahvalnost generacijama koje su sudjelovale u Domovinskom ratu
- 24** **OSRH**
Riječne operacije ZSS-a i HRM-a
- 28** **SREDIŠTE ZA RAZVOJ VOĐA**
Samo kvalitetnom obukom stvaraju se vođe
- 32** **MEĐUNARODNA SURADNJA**
OSRH u ulozi domaćina konferencije o planinskom ratovanju
- 34** **KLAPA "SVETI JURAJ" HRM-Α**
Ratnici svjetla
- 38** **VOJNI PRORAČUNI**
Rat i inflacija
- 44** **VOJNA INDUSTRIJA**
ASDA – sve veća i značajnija
- 54** **PODLISTAK**
Tenk – vladar kopnenih vojničica (III. dio):
Rani poslijeratni razvoj
- 58** **VETERANSKI CENTAR SINJ**
U znak poštovanja i zahvale braniteljima
- 62** **DOMOVINSKI RAT**
Nikad zaboraviti
- 66** **TRENUTAK SJEĆANJA**
Spomenik velebitskim herojima
- 67** **FILATELIJA**
Marke – Gojko Šušak

2023 ASDA

Adriatic Sea Defense & Aerospace
EXHIBITION & CONFERENCE

May 3 - 5, 2023

CROATIA

7 Edition

PRIPREMIO
Domagoj Vlahović

FOTO
Tomislav Brandt
Filip Klen

HRVATSKA VOJNA INDUSTRIJA U NAJBOLJEM SVJETLU

"Ovogodišnja ASDA još je jedna potvrda kako je riječ o najvećoj izložbi vojne opreme i naoružanja na ovim prostorima koja je postala uistinu respektabilan međunarodni vojni događaj," istaknuo je ministar obrane Mario Banožić

Sedma Jadranska vojna i zrakoplovna izložba i konferencija (Adriatic Sea Defense & Aerospace Exhibition and Conference – ASDA 2023) prvi je put održana u Zadru, u sportskoj dvorani "Krešimir Ćosić". Svečano je otvorena 3. svibnja, a trajala je do 5. svibnja. Kao i dosad, organizator izložbe bila je američka tvrtka TNT Productions, uz pokroviteljstvo Vlade Republike Hrvatske i potporu Ministarstva obrane RH. Pred predstavnicima više od 200 izlagača naoružanja i vojne opreme iz 30 zemalja, te stranim državnim i vojnim izaslanstvima, izložbu je službeno otvorio izaslanik predsjednika Vlade RH i ministar obrane RH Mario Banožić. Istaknuo je zadovoljstvo što se ASDA održava u Zadru, gradu u kojem se nalaze značajne postrojbe Hrvatske vojske, koje su s vremenom postale jedan od njegovih prepoznatljivih simbola. Posebnu zahvalu uputio je tvrtki TNT Productions LLC, koja je ponovno prepoznaala kvalitetu hrvatskih proizvođača vojne opreme i stvorila ovu izložbu.

Pozdrav "Krila Oluje"

Povodom otvaranja ASDA-e 3. svibnja 2023. iznad Zadra održan je letački program akro-grupe Hrvatskog ratnog zrakoplovstva "Krila Oluje". Visoka domaća i strana izaslanstva te ostali vojni i civilni uzvanici, njihov nastup pratili su s brodova HRM-a Učka i Faust Vrančić, a građani s poznatih zadarskih Morskih orgulja i Pozdrava Suncu. "Krila Oluje" za tu prigodu izvela su dvadesetominutni letački program te su tako uzvanici mogli pratiti besprijekorno uvježbanu izvedbu akrobatskih elemenata poput petlje, bačvastog valjka, leđni let, zvono... iznimno zahtjevnu formaciju *stall turn* koju jedini izvode, te na kraju oduševili prisutne svojim pozdravnim razlazom.

Posjet učenika srednje Tehničke škole

Tijekom zadnjeg dana izložbu su, među ostalim, posjetili i učenici srednje Tehničke škole iz Zadra koji su se na promidžbenom štandu Ministarstva obrane informirali o vojnem pozivu. Obišli su cijelokupni izložbeni prostor, a najveći interes učenici su iskazali za vojne studijske programe Vojno inženjerstvo, Vojno vođenje i upravljanje, Vojno pomorstvo i studij Aeronautike – smjer Vojni pilot i Vojna kontrola zračnog prometa. Također, učenici su izravno od kadeta, pilota i djetalnika Središnjice za upravljanje osobljem saznali sve informacije o obuci, životu i radu kadeta na Hrvatskom vojnem učilištu "Dr. Franjo Tuđman" te dragovoljnom vojnem osposobljavanju, vojnoj obuci, kampovima, mogućnostima zapošljena i razvoju karijere u Hrvatskoj vojsci.

"Smatramo kako je jačanje hrvatskih tvrtki i potpora koju im pružamo pomažući im da izlažu svoje proizvode uz relevantne međunarodne partnere od iznimne važnosti za dugoročni razvoj hrvatske obrambene industrije. Uistinu smo ponosni što iz godine u godinu, među ostalim, i na samoj ASDA-i, svjedočimo sve izraženijoj inovativnosti i izvrsnosti proizvoda hrvatske obrambene industrije," zaključio je ministar. Predstavnik TNT Productionsa Justin Webb rekao je da organizacija međunarodne izložbe poput ASDA-e zahtijeva jako puno posla, pa je zahvalio svima koji su joj pružili potporu. Prije svega, to su Vlada RH i MORH bez čije važne, svesrdne i stalne potpore organizacija ne bi bila moguća. Gradonačelnik Zadra Branko Dukić i župan Zadarske županije Božidar Longin poželjeli su dobrodošlicu izlagачima i drugim gostima te zahvalili na povjerenju koje im je pruženo zajedno s domaćinstvom ASDA-e. Nakon svečanog otvaranja, izaslanstva i gosti obišli su izložbeni prostor u dvorani "Krešimir Čosić". Izrazivši zadovoljstvo vidjenim, ministar Banožić istaknuo je da je ovogodišnja ASDA još jedna potvrda kako je riječ o najvećoj izložbi vojne opreme i naoružanja na ovim prostorima koja je postala uistinu respektabilan međunarodni vojni događaj. Komentirajući velik odaziv domaćih izlagачa rekao je da su Vlada Republike Hrvatske i Ministarstvo obrane prepoznali hrvatsku obrambenu industriju kao generatora gospodarskog razvoja i promotora vrhunskih hrvatskih proizvoda. Izlagaci su ministru obrane zahvalili na poticaju razvoja hrvatske obrambene industrije te na stvaranju mogućnosti da postane još konkurentnija na zahtjevnom svjetskom tržištu.

Načelnik GS OŠRH admirал Robert Hranj rekao je da je ASDA jedna od najvećih izložbi takvog tipa u našem dijelu svijeta i prilika da se predstavnici oružanih snaga i vojne industrije nađu na jednom prostoru i razgovaraju o temama od zajedničkog interesa. "Najbitnije je da se hrvatska vojna industrija prikaže u najboljem svjetlu na zahtjevnom tržištu," rekao je admirал Hranj.

Generacija za Rafale

Tijekom održavanja ASDA-e, na izložbenom prostoru Ministarstva obrane ministar obrane Mario Banožić uručio je ugovore o stipendiranju petorici učenika 3. razreda srednje Tehničke škole Zadar koji se obrazuju za zanimanje zrakoplovni tehničar – specijalnost ZIM (zrakoplovi i motori) i IRE (instrumenti, radio i elektronika). Istaknuo je kako su oni prva generacija koje će se obučavati i razvijati na avionima četvrte generacije Rafale koji iduće godine dolaze u Hrvatsku i na taj će način dati doprinos Hrvatskom ratnom zrakoplovstvu. Napomenuo je kako se ulaze i u druga borbena sredstva HRZ-a čime će se povećati atraktivnost HRZ-a za buduće stipendiste.

Načelnik GS OSRH admiral Robert Hranj izrazio je svoje zadovoljstvo što među ovim mladim ljudima vidi buduće pripadnike hrvatskih Oružanih snaga. "Svaki mlađi i djevojka koji se odluči služiti u Oružanim snagama kao profesionalni vojnici zaslužuju našu zahvalu i potporu," kazao je načelnik.

Programu ASDA-e, među ostalim, nazočili su i izaslanik predsjednika Hrvatskog sabora Ante Bačić, ministar obrane Bosne i Hercegovine Zukan Helez, ministar obrane Republike Irak Thabet Mohammad Al-Abbas, ministar obrane Republike Kosovo Armend Mehaj, načelnik GS OSRH admiral Robert Hranj, predstavnici organizatora izložbe, Vlade RH i drugih državnih institucija, lokalne i područne samouprave, vlada te oružanih snaga zemalja članica NATO-a i partnera, predstavnici znanstvenih, sveučilišnih i gospodarskih institucija i drugi. Zadnji dan izložbe bio je otvoren i za posjetitelje, pa su građani Zadra i drugi ljubitelji vojne tehnologije mogli vidjeti najnovija dostignuća vojne industrije, ali i atraktivne taktičko-tehničke zborove OSRH i američkih oružanih snaga. Novac prikupljen od prodaje ulaznica posjetitelja bit će uplaćen Zakladi vojne solidarnosti.

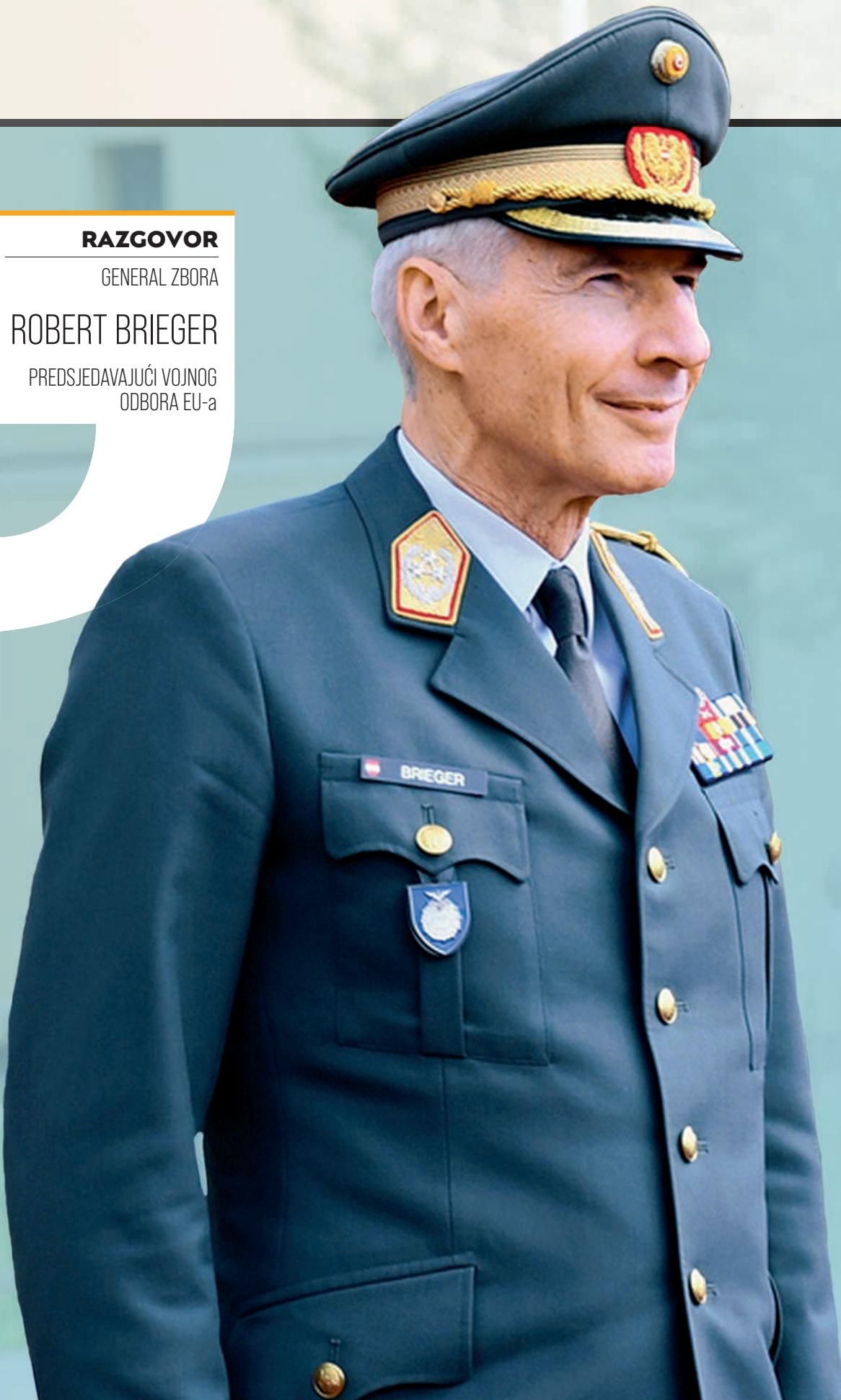

Sastanci izaslanstava

ASDA je bila prigoda za niz bilateralnih i multilateralnih sastanaka različitih državnih i vojnih izaslanstava. Hrvatska izaslanstva koja je predvodio ministar Banožić sastala su se, među ostalim, s ministrom obrane Bosne i Hercegovine Zukonom Helezom, ministrom obrane Republike Kosovo Armendom Mehajem, ministrom obrane Republike Irak Thabetom Mohammadom Al-Abbasijem, ravnateljem Uprave za međunarodni razvoj francuske Agencije za naoružanje general-pukovnikom Gaëлом Diazom de Tuestom te zamjenikom zapovjednika kopnene vojske SAD-a u Europi i Africi za mobilizaciju i pričuvu američkim brigadnim generalom Jedom J. Schaertlom.

RAZGOVOR
GENERAL ZBORA
ROBERT BRIEGER
PREDSJEDAVAJUĆI VOJNOG
ODBORA EU-a

"U ovom ključnom trenutku za euroatlantsku sigurnost strateško partnerstvo jače je i relevantnije nego ikad. Od prvog dana ruske invazije članice EU-a i saveznici NATO-a ujedinjeni su i suraduju. Politički dijalog intenziviran je na svim razinama te pokazuje jedinstvo NATO-a i EU-a i našu zajedničku odlučnost," istaknuo je general zbora Robert Brieger

VOJNE VJEŽBE BIT SU SPREMNOSTI

Predsjedavajući Vojnog odbora EU-a general zbora Robert Brieger bio je u posjetu Republici Hrvatskoj. Sastao se s čelnicima političkog i vojnog života, a imali smo prigodu razgovarati s njim. Istaknuo je kako je ruska agresija ubrzala procese koji su ionako u EU-u već započeli, ali i naglasio važnost suradnje EU-a i NATO-a kojoj u prilog ide i potpisivanje treće Zajedničke deklaracije o suradnji u veljači ove godine.

NA DUŽNOST STE STUPILI U SVIBNU 2022., U POTPUNO DRUGAČIJIM OKOLNOSTIMA. JESTE LI IMALI DOVOLJNO VREMENA ZA PRIPREMU?

Izbor predsjedavajućeg Vojnog odbora EU-a pridržava se strogih rokova utvrđenih rezolucijama Vijeća EU-a. Konkretno, 27 šefova članica EU-a sastaje se najmanje godinu dana prije isteka mandata sadašnjeg predsjedavajućeg kako bi odabrali nasljednika. Kad sam izabran 2021. godine, geopolitičko okruženje bilo je znatno drugačije. Kao EU, već smo se nosili s nizom kriza koje okružuju naš kontinent, ali učinci koje je ruska neopravdana agresija na Ukrajinu imala na naše živote bila je neočekivana i, da budemo iskreni, nitko nije bio uistinu spremjan. U isto vrijeme, naš kolektivni odgovor kao institucija EU-a i država članica iznenadio je Moskvu: umjesto da nas je podijelio, rat je ojačao naše spone. Nastojimo razbiti čak i najdublje ukorijenjene paradigme i učimo kako osloboditi punu vojnu snagu EU-a. Iako su je nekad članice EU-a smatrala "zabranjenom", mogućnost isporuke smrtonosnog oružja partnerskoj naciji u potrebi, zahvaljujući Europskom instrumentu mirovne pomoći (EPF), sada je u potpunosti uključena među dostupne opcije. Ovo je tek primjer.

KAKO PROCJENJUJETE UTJECAJ RATA U UKRAJINI NA RAZVOJ VOJNIH STRUKTURA EU-A I ZSOP-A OPĆENITO?

Neopravdana agresija na Ukrajinu dogodila se upravo u trenutku kad smo finalizirali i dogovarali Strateški kompas za sigurnost i obranu. Ovaj ključni politički dokument nije bio odgovor na ovu krizu (iako je malo modificiran izbijanjem rata), seže unatrag dvije godine, kad se u EU-u shvatilo da treba dalje unaprijediti pristup koji je već općenito prikazan u Globalnoj strategiji EU-a 2016. godine: da EU postane jači, pouzdaniji pružatelj i partner sigurnosti na globalnoj razini. To je uključivalo prilagodbu naših vojnih struktura, posebno u svjetlu naše povećane ambicije za provedbom snažnije aktivnosti ZSOP-a za upravljanje križama, u suradnji s našim povjesnim ili novim partnerima, ili čak sami, ako to situacija zahtijeva. Slijedom toga, rat u Ukrajini poslužio je kao

RAZGOVARAO
Domagoj Vlahović

FOTO
Filip Klen

PRIJEVOD
Središte za strane jezike "Katarina Zrinska"

RAZGOVOR // GENERAL ZBORA ROBERT BRIEGER

poziv na uzbunu za one koji nisu bili uvjereni da se EU ne može i dalje oslanjati samo na druge u upravljanju svim krizama koje pogadaju njezine građane i državno područje. Moskva je nehotice pokrenula proces koji je već bio u tijeku, ali mu je vjerojatno nedostajao poticaj. Ono čemu danas svjedočimo, u smislu povećanog proračuna za obranu i većeg poticaja prema odgovornijem, a možda i zajedničkom, trošenju konkretan je pokazatelj obnovljenog osjećaja žurnosti članica za uspostavljanje zajedničke obrane EU-a kao snažnijeg stupa euroatlantskog strateškog partnerstva.

OSIM VOJNE MISIJE EU-A U UKRAJINI, JE LI UNIJA POKRENULA I NEKU NOVU VOJNU MISIJU ILI OPERACIJU? POSTOJI LI RAZLIKA IZMEĐU VOJNE MISIJE EU-A U UKRAJINI U USPOREDBI S DRUGIM MISIJAMA I KOJE SU ONE?

Najnovije vojne misije, pokrenute između kraja 2021. i početka 2023. godine, Vojna je obučna misija EU-a u Mozambiku, Misija vojnog partnerstva EU-a u Nigeru i Misija pomoći EU-a Ukrajini. EUTM Mozambique pruža prilagodenu obuku manjeg opsega i pomoći mozambičkim oružanim snagama kako bi se zaštitali civili i ponovno uspostavila sigurnost u pokrajini Cabo Delgado. Mandat misije nije izvršni i završit će dvije godine nakon postizanja pune operativne sposobnosti. EUTM Mozambique jedan je od instrumenata koji se koristi za rješavanje krize u Cabo Delgadu, uz potporu izgradnji mira, sprečavanju sukoba i potporu dijalogu, humanitarnu pomoći i razvojnu suradnju. Misija EUMPM Niger pridonijet će jačanju vojnih sposobnosti nigerskih oružanih snaga kako bi se pomoglo Nigeru u njegovoj borbi protiv terorističkih

Predsjedavajući Vojnog odbora Europske unije održao je predavanje na Hrvatskom vojnom učilištu

naoružanih skupina u skladu s ljudskim pravima i Međunarodnim humanitarnim pravom. Potpora EUMPM-a Nigeru bit će uključena u cijelokupan plan izgradnje kapaciteta pod vodstvom Nigera. Misija ZSOP-a jedan je od alata Integriranog pristupa EU-a u Nigeru, uz potporu izgradnji mira, prevenciji sukoba i potpori dijalogu, kao i razvojnoj suradnji i humanitarnoj pomoći. EUMAM Ukraine koordinirani je odgovor EU-a za jačanje vojnog kapaciteta i dugoročne otpornosti ukrajinskih oružanih snaga. Cilj je misije rješavanje neposrednih i dugoročnih zahtjeva za obuku kojima će se ojačati napori Ukrajine u obrani integriteta državnog područja i kapaciteti za provođenje vojnih operacija koje odvraćaju Rusiju. Glavna razlika između EUMAM-a i ostalih obučnih misija, osim neviđene brzine kojom je pokrenut kao odgovor na jednako nezapamćenu katastrofu, jest to što se obuka EUMAM-a odvija unutar područja EU-a, a ne u državi koja prima potporu. Očigledan razlog za to je taj što su uvjeti na terenu u Ukrajini neprikladni za provođenje sigurnih obučnih aktivnosti za njihove oružane snage, dok se učinkoviti i pravodobni rezultati mogu postići zahvaljujući dostupnosti resursa i stručnosti nekoliko članica EU-a.

MOŽETE LI OPISATI GLAVNE ZAHTJEVE STRATEŠKOG KOMPASA, ONE NA KOJIMA VOJNI ODBOR EU-A TRENUTAČNO NAJVİŞE RADÍ?

Strateški kompas sveobuhvatan je dokument koji se bavi svim sigurnosnim i obrambenim potrebama Europe u skladu s njezinim ambicijama za sljedećih osam do deset godina. Određivanje prioriteta među opsežnim popisom akcijskih točaka bilo bi u suprotnosti s razumijevanjem EU-a o scenaru međunarodne sigurnosti i obrane. Prijetnje i izazovi međusobno su povezani i bit će samo zauzmemu cijelovit i integriran pristup krizama. Zbog toga sva četiri poglavљa Strateškog kompasa (ACT, SECURE, INVEST i PARTNER) treba promatrati kroz jednu leću jer svako pojedino poglavљje sadrži ciljeve i metode za njihovo postizanje koji su složeno isprepleteni s drugima. No, ako bih morao imenovati pravu novinu za EU, bila bi to sposobnost brzog razmještanja (RDC), "udarna snaga" naše sposobnosti intervencije u gotovo stvarnom vremenu u situacijama u kojima su naši interesi ili građani ugroženi izvan EU-a. Radimo također na modernoj strukturi zapovijedanja i kontrole opremljenoj sigurnim komunikacijama, u tu svrhu i za naše ambicije potrebno je povećati otpornost naših postojećih vojnih misija i operacija. Provedba RDC-a i strukture zapovijedanja i kontrole EU-a, uključujući kapacitet sposobnosti EU-a za vojno planiranje i provedbu (MPCC) koji djeluje kao odabrani Operativni stožer za operacije i misije ZSOP-a Unije, glavne su teme kojima se trenutačno bavimo.

KOLIKO SE CEUMC BAVI TEMAMA KAO ŠTO SU PESCO I EUROPSKI FOND ZA OBRAНU TE KOJA JE ULOGA EUMC-A U TIM INICIJATIVAMA?

Uloga EUMC-a, kao krajnjeg korisnika i najvišeg vojnog tijela u EU-u, postaje sve važnija, kao što je nedavno naglašeno na svim razinama. Osim davanja vojnih savjeta i preporuka Političkom i sigurnosnom odboru (PSC), EUMC daje ključne vojne podatke Planu razvoja sposobnosti (CDP), čiji je cilj promicanje europske suradnje zajedničkim promatranjem budućih operativnih zahtjeva uz definiranje zajedničkih prioriteta EU-a. Revizija CDP-a, koja je sad u tijeku, od posebne je strateške vrijednosti u odnosu na polazište i referencu za provedbu velikih europskih obrambenih inicijativa kao što su Koordinirani godišnji pregled obrane (CARD), Stalna strukturirana suradnja (PESCO) i Europski fond za obranu (EDF). U tom smislu, EU može biti nositelj stvarnog preokreta putem svojih instrumenata potpore (financijske i proceduralne), u okviru ubrzanog postupka, posebno za zajedničku inicijativu. U doba kad članice povećavaju svoje proračune za obranu, u odnosu na percepciju pojačane prijetnje sigurnosti i pojačanog osjećaja odgovornosti, moramo apsolutno izbjegći prelazak s dosadašnje neusklađene štednje na budućnost neusklađene potrošnje.

MEĐU VAŠIM CILJEVIMA VEĆI JE BROJ ZAJEDNIČKIH VJEŽBOVNO-OBUČNIH AKTIVNOSTI? KOJI JE CILJ POVEĆANJA BROJA I ŽELJENOG FORMATA I VELIČINE VJEŽBI?

Vježbe su bit spremnosti. Kakvom god sposobnošću ili kapacitetom raspolagali, u budućnosti će potreba za njezinim potpunim korištenjem biti apsolutno ključna bude li situacija zahtijevala uporabu u stvarnom životu. Naravno, postoje dva glavna pitanja koja treba riješiti, kad odlučimo vježbatи na razini EU-a (kao u NATO-u, naravno): dostupnost osoblja i sredstava te povezani troškovi. U vezi s prvim, razumijemo da svaka članica ima nacionalne prioritete u pogledu sigurnosti i obrane koji mogu utjecati na dostupnost vojnika i/ili sredstava za ove vježbe. Međutim, u tom smislu stvari se polako mijenjaju: članice u svjetlu zabrinjavajućeg sigurnosnog scenarija bolje razumiju kako je potrebno uložiti više napora da bi se – posebno u zajed-

ničkom i kombiniranom okruženju – obučavale nacionalne postrojbe i sredstva. U kontekstu resursa, posebno finansijskih, također razumijemo da se sredstva posvećena vježbama mogu razlikovati od države do države, ali inzistiramo na činjenici da dijeljenje postavki i planiranja vježbi može biti korisno za sve. Nadalje, što se tiče vježbi EU-a, uvijek proučavamo mogućnost korištenja zajedničkog financiranja kako bismo ublažili opterećenje za pojedinačne nacije. Spomenuo bih predstojeći LIVEX u Španjolskoj ove jeseni: ovo će biti prvi test za našu sposobnost brzog razmještanja i za plan MPCC-a usmjeren prema njegovoj punoj operativnoj sposobnosti (FOC) kao odabranom operativnom stožeru (OHQ). Moji kolege i ja radujemo se punom uspjehu ove višedomenske vježbe, ali i naučenim lekcijama koje bi pridonijele putu RDC-a prema punoj operativnoj sposobnosti do 2025., kako je planirano Strateškim kompasom.

U SVJETLU NAJNOVIJE ZAJEDNIČKE DEKLARACIJE EU-Α I NATO-Α I S OBZIROM NA RAT U UKRAJINI, KAKO BISTE OPISALI STATUS SURADNJE EU-Α I NATO-Α? KOJA BISTE PODRUČJA ISTAKNULI KAO NAJVLAŽNIJA?

Komplementarnost s NATO-om, našim glavnim sigurnosnim partnerom, i dalje je u središtu brojnih rasprava jer uključuje brojne političke, vojne i gospodarske čimbenike. Činjenica je da se odnos može učinkovitije iskoristiti. Također je istina da potpisivanje treće Zajedničke deklaracije o suradnji EU-a i NATO-a u vežači šalje jasnú poruku transatlantske solidarnosti. Ono što je važno, utire put podizanju strateškog partnerstva EU-NATO-a na višu razinu. Uključujući širenje suradnje za otpornost, nove i disruptivne

Predsjedavajući Vojnog odbora EU-a general zbora Robert Brieger zahvalio je na doprinosu Republike Hrvatske u osiguravanju vojne pomoći Ukrajini kao i euroatlantskoj sigurnosti

RAZGOVOR // GENERAL ZBORA ROBERT BRIEGER

tehnologije, prostorne i sigurnosne implikacije klimatskih promjena ili borbu protiv vanjske manipulacije i ometanja informacija. U ovom ključnom trenutku za euroatlantsku sigurnost strateško partnerstvo jače je i relevantnije nego ikad. Od prvog dana ruske invazije EU i NATO, kao i članice EU-a i saveznici NATO-a ujedinjeni su i surađuju. Politički dijalog intenziviran je na svim razinama te pokazuje jedinstvo NATO-a i EU-a i našu zajedničku odlučnost. Uz puno poštivanje vođećih načela Strateškog kompasa: uzajamnu otvorenost i transparentnost, uključivost, reciprocitet i poštivanje autonomije odlučivanja. Kad govorimo o mogućim dvostrukim

poslovima ili, s druge strane, podjeli poslova, bit problema postaje očita jer sve mogu biti teme koje dijele. Stoga je teško osigurati potpunu do-slijednost rezultata između procesa obrambenog planiranja NATO-a i EU-a gdje se zahtjevi preklapaju i između napora za razvoj sposobnosti. Osim toga, zadnjih su godina obje organizacije ušle u područja politike u kojima se tradicionalno smatra da druga ima komparativnu prednost. NATO, na primjer, nastoji imati ulogu u hibridnom ratovanju, otpornosti i energetskoj sigurnosti, dok se Evropska unija nastoji pozicionirati kao vjerodostojan obrambeni akter koji, primjerice, potiče zajedničku nabavu vojnih sposobnosti. Budući da se nadležnosti organizacija sve više preklapaju, potrebna je veća koordinacija. Naša poruka ostaje nepromijenjena: ono što EU čini da ojača, u konačnici će koristiti Savezu. EU jest i želi nastaviti djelovati kao europski stup transatlantske sigurnosti.

KAKO VOJNI ODBOR EU-A KOMUNICIRA S VOJnim ODBOROM NATO-A, S OBZIROM NA MNOGE ISTE ČLANOVE?

Vojni odbori EU-a i NATO-a imaju dobar poslovni odnos. Redovito se sastajemo i dostavljamo novosti o nekoliko projekata koji su u tijeku i u kojima surađujemo, kao što je vojna mobilnost, predvodnik našeg pristupa zajedničkoj sigurnosti. Osoblje EU-a i NATO-a započelo je rad na novom sveobuhvatnom planu EU-NATO-a koji će dati pregled, ažurirati, konsolidirati i zamijeniti postojeći zajednički skup prijedloga (74 zajednička djelo-

Admiral Hranj i general Brieger razgovarali su o aktualnim pitanjima obrambene suradnje u okviru Evropske unije, sudjelovanju u misijama i operacijama EU-a, jačanju sposobnosti te implementaciji Strateškog kompasa

vanja). Kao što je općenito poznato, zbog određenih političkih stavova broj i dubina tema o kojima trenutačno možemo razgovarati ograničeni su i to je činjenica. Međutim, imati 22 zajedničke članice (uskoro, nadam se, 23), nedvojbeno je prednost jer tri četvrtine članica (na našoj strani) ili dvije trećine saveznika (na strani NATO-a) imaju potpunu, sveobuhvatnu viziju i razumijevanje dviju strana iste medalje sigurnosti, EU-a i NATO-a. Stoga, čak i ako vojni predstavnik treba mijenjati poslovne uloge nekoliko puta tijedno, seleći se iz Everea u središte Bruxellesa i obrnuto, svi možemo uočiti istinski pristup suradnji, stav rješavanja problema i iskreni osjećaj zajedništva, koji, kao što se pokazalo u brojnim prilikama, mogu biti najbitniji.

KOJE SU GLAVNE TEME VAŠIH SUSRETA U HRVATSKOJ?

Moj posjet Hrvatskoj dio je diplomatske aktivnosti koju svaki predsjedavajući Vojnog odbora provodi tijekom svojeg mandata kako bi potaknuo međusobno razumijevanje s članicama. Kako bi se razumjela bit strateških prioriteta svake članice, programi službenih posjeta obično uključuju političke angažmane. Uz mojeg glavnog kolegu admirala Roberta Hranja u Zagrebu sam se sastao s predsjednikom Zoranom Milanovićem, premijerom Andrejem Plenkovićem i ministrom obrane Mariom Banožićem. Glavne teme bile su trenutačan razvoj situacije u Ukrajini, prve lekcije naučene iz ove krize, uključujući manjak zaliha širom Europe te akcijski plan za ublažavanje tih nestasica. Značajan dio rasprava posvećen je trenutačnom *status quo* i dalnjim koracima naših vojnih aktivnosti u vezi sa ZSOP-om te provedbi Strateškog kompasa i svih povezanih akcijskih stavki za postizanje dugo potrebne strateške autonomije EU-a. Što nije – naglašavam – put odvajanja od naših tradicionalnih partnera (počevši od NATO-a), već pravi i legitiman napor da postanemo odgovorniji i sposobniji djelovati sami, ako naši partneri ne budu dostupni, u bilo koje doba.

ODRŽALI STE PREDAVANJE NA HRVATSKOM VOJNOM UČILIŠTU. MEĐU POLAZNICIMA BILI SU POLAZNICI ZAPOVJEDNO-STOŽERNE ŠKOLE, TEČAJA OBРАМБЕНЕ DIPLOMACIJE I KADETI HVU-A. KOLIKO SU VAM VAŽNA OVA PREDAVANJA?

Rekao bih da su ovi sastanci među najvažnijim elementima mojeg putovanja u zemlje članice i partnerske zemlje. Ono što je žurno potrebno u Europi – i što je bit naše ambicije – jest razvoj istinske kulture obrane EU-a, zajedničke kulture za obranu. To možemo postići iskorjenjivanjem sveprisutne predodžbe o Uniji kao birokratskoj instituciji ograničenoj na zakonodavne i gospodarske inicijative. Ustvari, Unija je nedavno pokazala da se nijedna druga organizacija ne može mjeriti s njezinim integriranim pristupom, koji se sastoji od svih instrumenata moći. Kombinacija diplomatskih, informacijskih, vojnih i ekonomskih alata u sinergijskom pristupu upravljanju krizama nešto je što sve više definira percepciju Europe sposobne govoriti jezikom moći. Čak i tvrda sila koja uključuje vojne i nevojne mjere, kao što je dugačak popis sankcija koje su nedavno nametnute Rusiji. Govoreći konkretno o vojnom instrumentu, stalno nas podsjećaju da se nijedna kriza ne može riješiti isključivo vojnim sredstvima, ali da se nijedna kriza ne može riješiti bez uzimanja u obzir odgovarajuće uporabe vojnih instrumenata. Bilo za uspostavu mira ili samo za osiguravanje sigurnosnog okvira za interakciju ili djelovanje drugih alata, vojska je pokazala svoju ulogu i vrijednost u svim okolnostima. U tom je smjeru mentalitet europskih institucija doživio značajnu promjenu. Sad je također vrijeme da građani u potpunosti priznaju *status quo* i podrže razvoj jedinstvene obrane EU-a. Sudjelovanje na ovim konferencijama moj je način doprinosa. Zahvaljujem načelniku Glavnog stožera OSRH admiralu Robertu Hranju i načelniku Centra za obrambene i strateške studije Hrvatskog vojnog učilišta pukovniku Draženu Smiljaniću.

OBLJETNICA

U sklopu obilježavanja 32. obljetnice ustrojavanja Četvrte gardijske brigade održana je u nekadašnjoj vojarni "Dračevac" svečana ceremonija uručenja crvenih beretki te prisega 50 pripadnika 3. mehanizirane bojne Pauci Gardijske mehanizirane brigade

Tekst: OJI / Foto: OSRH

URUČENJE CRVENIH BERETKI MLADIM PAUCIMA

Ispred kapelice Svetog Križa u nekadašnjoj vojarni "Dračevac" održana je 28. travnja u sklopu obilježavanja 32. obljetnice ustrojavanja Četvrte gardijske brigade svečana ceremonija uručenja crvenih beretki te prisega 50 pripadnika 3. mehanizirane bojne Pauci Gardijske mehanizirane brigade Hrvatske kopnene vojske.

Nakon ceremonije uručenja, mlađi Pauci prisegnuli su da će svojom hra-brošču, čašću i poštenjem čuvati ugled imena koje su stvorili njihovi prethodnici u Domovinskom ratu te s ljubavlju braniti Republiku Hrvatsku.

Zapovjednik 3. mehanizirane bojne Pauci pukovnik Ivica Armando čestitao je

novim pripadnicima na uspješnom završetku integracijske obuke i ulasku u obitelj Pauka te istaknuo: "Sjetite se da ste prisegnuli hrvatskim vitezovima čije ste fotografije upravo vidjeli u kapelici. Obvezali ste se na domoljublje, čast i poštenje, dostojanstvo, odgovornost, požrtvovnost i ustrajnost, odvažnost i odanost, što su temeljna načela i vrijednosti hrvatskog vojnika." Ceremoniji uručenja beretki uz predsjednika Republike Hrvatske i vrhovnog zapovjednika OSRH Zorana Milanovića prisustvovao je potpredsjednik Vlade i ministar hrvatskih branitelja Tomo Medved, izaslanik ministra obrane posebni savjetnik Željko Živanović, načelnik Glavnog stožera OSRH admiral Robert Hranj, zapovjednik Hrvatske kopnene vojske general-pukovnik Boris Šerić,

zapovjednik Gardijske mehanizirane brigade brigadni general Dražen Ressler, zapovjednik bojne Pauci pukovnik Ivica Armando te članovi Udruge veterana 4. gardijske brigade i obitelji mlađih Pauka. Svečanost je nastavljena motodefileom, skokovima padobranaca Aerokluba Sinj, polaganjem vijenaca te misnim slavljem koje je predvodio vojni kapelan fra Božo Ančić.

Izaslanik predsjednika Vlade Republike Hrvatske ministar obrane Mario Banožić prisustvovao je 29. travnja 2023. svečanoj akademiji u Osijeku u sklopu obilježavanja 32. obljetnice Treće gardijske brigade Kune

DOKAZANI NA SVIM RATIŠTIMA

Tekst: OJI / Foto: Filip Klen

U sklopu obilježavanja 32. obljetnice Treće gardijske brigade Kune ministar obrane Mario Banožić u ime predsjednika Vlade Andreja Plenkovića uputio je čestitke i posebnu zahvalu obiteljima poginulih, umrlih i nestalih pripadnika Kuna.

"Od svih gardijskih brigada Hrvatske vojske, najveći broj poginulih u Domovinskom ratu imala je upravo 3. gardijska brigada Kune. Život je na poljima Slavonije, ali i na drugim ratištima, ostavilo gotovo 400 pripadnika Kuna, a ranjeno je preko tisuću mladića iz ove legendarne postrojbe. Za nekima od njih njihove obitelji, prijatelji i suborci i dalje neumorno tragaju i zato na obljetnicama poput ovih posebnu zahvalu moramo uputiti upravo njihovim obiteljima", naglasio je Banožić.

Govoreći o važnosti hrvatskih branitelja, ministar je istaknuo kako će se Vlada Republike Hrvatske nastaviti zalagati za prenošenje istine o Domovinskom ratu: "Posebno mi je drago vidjeti kako hrvatski branitelji sudjeluju u svim segmentima našeg društva, od obrane, gospodarstva pa sve do kulture. Hvala im što i danas sudjeluju u borbi za bolje hrvatsko društvo. Plenkovićeva Vlada svjesna je što su hrvatski branitelji učinili za Hrvatsku i zato mi je čast što hrvatski branitelji zajedno s nama u Ministarstvu obrane stvaraju i grade modernu Hrvatsku vojsku. Njihovo iskustvo od neprocjenjive nam je važnosti."

U svojem je obraćanju ministar obrane podsjetio i kako je nakon dugogodišnjeg neulaganja u sposobnosti Hrvatske vojske i narušavanja prava hrvatskih vojnika, tomu sad došao kraj: "Cilj nam je i dalje razvijati sposobnosti Hrvatskog ratnog zrakoplovstva, Hrvatske kopnene vojske

i Hrvatske ratne mornarice i drago mi je što u tome imamo punu podršku hrvatskih branitelja."

Pripadnicima Kuna ministar je poručio: "Dani koji su pred nama za vas imaju poseban značaj. Upravo ste vi imali ključnu ulogu u akciji Bljesak i oslobađanju zapadne Slavonije. Vi ste među prvima ušli u oslobođene Okučane. Neka vam današnja, kao i nadolazeća obljetnica operacije Bljesak, koju ćemo obilježiti 1. svibnja u Okučanima, budu još jedan podsjetnik na vašu nezamjenjivu ulogu i beskrajnu hrabrost koju ste pokazali na najtežim hrvatskim bojišnicama."

Poštovani pripadnici 3. gardijske brigade i pripadnici bojne Kune Hrvatske vojske, čestitam vam 32. obljetnicu ustrojavanja legendarne 3. gardijske brigade i Dan Bojne.

Prije 32 godine, u iznimno teškim vremenima ustrojena je 3. gbr Kune – naš štit i ponos u Domovinskom ratu. Svoju odvažnost pokazali ste na ratištima diljem Hrvatske, od Slavonije do Maslenice i konačnog ulaska u do tada okupirane Okučane. Svojim veličanstvenim ratnim putom utkali ste nemjerljiv doprinos u oslobađanju i stvaranju hrvatske države.

Današnje i buduće zadaće bojne Kune provode se u drugačijim okolnostima i često u međunarodnom okruženju, što od mladih Kuna iziskuje neprestanu usvajanje novih znanja i standarda kako bi odgovorili na moderne izazove i bili sposobni djelovati kao dio multinacionalnih snaga.

Kunama Domovinskog rata i Kunama 21. stoljeća, čestitam Dan Brigade i Dan Bojne!

*načelnik Glavnog stožera OSRH
admiral Robert Hranj*

28. OBLJETNICA VRO BLJESAK

ZAHVALNOST GENERACIJAMA KOJE SU SUDJELOVALE U DOMOVINSKOM RATU

Tekst: Vesna Pintarić / **Foto:** Filip Klen

"U mozaiku svih naših pobjeda, VRO Bljesak ostat će trajno zabilježena u kolektivnoj svijesti našeg naroda. Bili su to trenuci spremnosti na žrtvu u oslobođanju domovine i to moramo prenositi na buduće naraštaje", rekao je ministar hrvatskih branitelja Tomo Medved

U Okučanima je 1. svibnja 2023., uz polaganje vijenaca i ruža na spomen-obilježje Kocke vedrine i prisjećanje na sve poginule te prelet dvaju MiG-ova Hrvatskog ratnog zrakoplovstva održana središnja svečanost obilježavanja 28. obljetnice vojno-redarstvene operacije Bljesak.

Počast poginulim braniteljima u VRO Bljesak odali su polaganjem vijenaca predsjednik RH i vrhovni zapovjednik OSRH Zoran Milanović s izaslanstvom OSRH i načelnikom Glavnog stožera OSRH admiralom Robertom Hranjem; predsjednik Hrvatskog sabora Gordan Jandroković s izaslanstvom; predsjednik Vlade RH Andrej Plenković u pratinji potpredsjednika Vlade i ministra hrvatskih branitelja Tome Medveda, ministra obrane Marija Banožića i ministra unutarnjih poslova Davora Božinovića; obitelji poginulih kojima su se pridružili ratni zapovjednici postrojbi koje su sudjelovale u

Operacija Bljesak počela je 1. svibnja 1995. u 5:21, na oko 80 kilometara dugoj bojišnici. Jakim udarima hrvatskih vojnih i redarstvenih snaga presjećeno je okupirano područje zapadne Slavonije, slomljen je otpor neprijateljskih snaga i oslobođeni su Jasenovac, Okučani i Stara Gradiška. U manje od 32 sata, 1. i 2. svibnja hrvatske snage oslobodile su oko 500 četvornih kilometara dotad okupiranog zapadnoslavonskog teritorija te uspostavile nadzor nad autocestom Zagreb – Lipovac i željezničkom prugom prema istočnoj Slavoniji. U operaciji je sudjelovalo oko 7200 hrvatskih vojnika i policajaca. Poginuo je ili od posljedica ranjavanja preminuo 51 hrvatski branitelj, a 162 branitelja su ranjena.

VRO Bljesak i predstavnici udruga iz Domovinskog rata te izaslanstva županija, gradova i općina. Ruže su na spomen-obilježje položili kadeti Hrvatske vojske i polaznici Policijske akademije MUP-a RH.

Prisjećajući se operacije Bljesak i njezine važnosti u Domovinskom ratu, predsjednik Hrvatskog sabora podsjetio je kako je i prije toga bilo nekoliko oslobođilačkih akcija Hrvatske vojske, ali VRO Bljesak i oslobođanje okupiranog zapadnoslavonskog područja jedna je od ključnih. "Bilo je to vrijeme ponosa, radosti i optimizma", naglasio je.

Predsjednik Vlade istaknuo je kako je važno, na ovu obljetnicu i na ovom mjestu, prisjetiti se heroja Domovinskog rata: "Danas smo tu da mladim generacijama prenesemo ključne trenutke Domovinskog rata i da se kao narod i kao društvo prisjećamo trenutaka bez kojih ne bi bilo slobodne Hrvatske." Ministar hrvatskih branitelja rekao je kako nema ni jednog hrvatskog vojnika ni policajca kojem se trenuci provođenja operacije nisu usjekli u pamćenje:

"U mozaiku svih naših pobjeda, VRO Bljesak ostat će trajno zabilježena u kolektivnoj svijesti našeg naroda. Bili su to trenuci spremnosti na žrtvu u oslobođanju domovine i to moramo prenosi na buduće naraštaje."

Zahvalivši hrvatskim braniteljima na njihovoј žrtvi, hrabrosti i slobodi te uputivši čestitke svima koji su sudjelovali u VRO Bljesak, ministar Banović istaknuo je: "Sjećamo se svakog poginulog, nestalog i stradalog hrvatskog branitelja i odajemo počast onim generacijama koje su sudjelovale u Domovinskom ratu i zahvaljujemo im za sve što su učinile u stvaranju države Hrvatske. Danas s ponosom možemo reći kako je Hrvatska vojska stasala u modernu oružanu silu. Ova Vlada od početka mandata odlučna je u nastavku jačanja svih triju grana Hrvatske vojske i neumorno će prenosi istinu o Domovinskom ratu mlađim generacijama."

Ministar Tomo Medved u sklopu obilježavanja otvorio je i sportske igre hrvatskih branitelja u organizaciji UDVDR-a Brodsko-posavske županije.

Misu zadušnicu za sve poginule hrvatske branitelje te civilne žrtve predvodio je u crkvi sv. Vida požeški biskup mons. Antun Škvorčević.

U sklopu cijelodnevnog programa, u Okučanima je održan i taktičko-tehnički zbor naoružanja te borbene i ne-borbene tehnike i opreme, kao i prezentacija vojnog i policijskog poziva. Održane su i pokazne vježbe sposobnosti pripadnika Zapovjedništva specijalnih snaga uz korištenje helikoptera Black Hawk, te Antiterorističke jedinice Lučko, dok su pripadnici VP-a demonstrirali rad službenih vojnopolicijskih pasa. Na kraju prezentacije održan je i letački program akrogrupe "Krilna Oluja".

Po završetku pokaznih vježbi uzvanici su nazočili dolasku na cilj sudionika natjecanja "Memorijal bojnik Davor Jović – natjecanje Prvi za Hrvatsku". Ovogodišnju titulu najspremnijeg vojnika ponio je satnik Ivan Gerenčir, pripadnik bojne Pume GOMBR-a, koji je prvi stigao na cilj.

U večernjim je satima u Spomen-parku hrvatskim vitezovima održan koncert Jazz orkestra HV-a.

NATJECANJE PRVI ZA HRVATSKU

SATNIK IVAN GERENČIR ZASLUŽE

TEKST

Željko Stipanović

FOTO

Tomislav Brandt

Ovogodišnje natjecanje za najspremnjeg pripadnika OSRH "Memorijal bojnik Davor Jović – natjecanje Prvi za Hrvatsku" odvijalo se u požeškoj vojarni "123. brigade HV", na širem području grada Pakraca i općine Okučani. Integracija natjecanja u obilježavanje 28. obljetnice vojno-redarstvene operacije Bljesak povezala je temeljne vrijednosti hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i vrijednosti etičkog kodeksa suvremenog hrvatskog vojnika – požrtvovnost, odvažnost, domoljublje, uvježbanost

Natjecanja za najspremnjeg pripadnika OSRH započeta su 2012. pod nazivom "Prvi za Hrvatsku" i nastavak su natjecanja koja su održavana od 1997. do 2000. u Hrvatskoj vojsci pod nazivom "Prvi do Knina, prvi do slobode" te natjecanja gardijskih brigada koja su organizirana do 2002. godine.

Od 2014. natjecanje ima i međunarodni karakter jer u zasebnoj konkurenciji istodobno okuplja i pripadnike savezničkih i partnerskih oružanih snaga te se odvija pod nazivom "Best Soldier Competition" promovirajući tako načelo suradnje, interoperabilnosti i zajedničkog djelovanja.

U znak sjećanja na pobjednika prvog natjecanja "Prvi do Knina, prvi do slobode", održanog 1997., natjecanje od 2018. nosi naziv "Memorijal bojnik Davor Jović – natjecanje Prvi za Hrvatsku". Ovogodišnje natjecanje započelo je na središnjem trgu u Pakracu, gradu koji pamtimo po jednoj od prvihi uspješnih akcija hrvatske policije u Domovinskom ratu, a završilo u Okučanima, čije je oslobođanje u VRO Bljesak označilo potpunu pobjedu hrvatskih vojnika koja je ubrzo uslijedila.

Već na startu na licima sudionika utrke mogla se primijetiti određena napetost i neizvjesnost, ali i odlučnost da se do cilja dode pod svaku cijenu. Međunarodna konkurencija bila je najjača dosad. Prijavio se i najveći broj natjecatelja, među kojima su bili i oni s već postignutom reputacijom sa sličnih natjecanja. I među hrvatskim natjecateljima bilo je nekoliko favorita.

NI POBJEDNIK

Redovita obuka i uvježbavanje jačaju i razvijaju vojničke vještine i znanja. Na natjecanju sudjeluju najbolji predstavnici svojih postrojbi, odnosno ustrojstvenih cjelina

Ponajprije se to odnosilo na prošlogodišnjeg pobjednika desetnika Hrvoja Mutnjakovića, ali i na pobjednika od prije dvije godine, satnika Ivana Gerenčira. Naravno, među njima bilo je i *pritajenih* kandidata za pobjednike, koji dosad možda nisu pobjeđivali, ali svakako se nisu mislili predati bez borbe. Uostalom, ovdje su se primarno došli natjecati, ali i s razumljivim ambicijama za pobjedu ukaže li se prilika. Ulog je uistinu velik i primamljiv – titula najspremnijeg pripadnika OSRH.

Natjecanje se odvijalo tijekom dva dana – 29. travnja i 1. svibnja 2023. godine. Prvog su dana održane kvalifikacije, koje su se sastojale od situacijskog gađanja iz VHS-D2/K2 i preciznog gađanja iz HS-9. Kvalifikacijske discipline obavljene su kružnom izmjenom skupina prema rasporedu koji je odredio voditelj natjecanja. Ostvareni rezultati određivali su startni poredak natjecatelja za glavno natjecanje. Glavno natjecanje provodilo se drugog dana, tijekom kojeg su natjecatelji morali proći stazu s osam vojničkih zadaća raspoređenih po radnim točkama.

NATJECANJE PRVI ZA HRVATSU

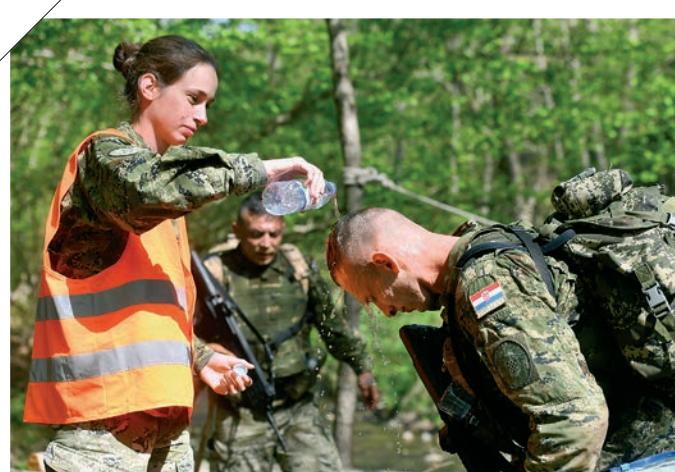
Natjecanje od 2014. ima i međunarodni karakter jer u zasebnoj konkurenčiji istodobno okuplja i pripadnike savezničkih i partnerskih oružanih snaga te se odvija pod nazivom "Best Soldier Competition", promovirajući tako načelo suradnje, interoperabilnosti i zajedničkog djelovanja.

Kvalifikacijsko gađanje iz pištolja i puške održano je prvog dana. Na startu je na prvim pozicijama došlo tako do nekih iznenađenja, ali kako su svi uoči starta rekli, to za tako dugu utrku ništa ne znači. Sve se u tren može promijeniti, pogotovo zato što prilikom nepravilnog izvođenja pojedine radne točke dobivate kaznene minute koje za konačni rezultat mogu biti ključne. To se posebno događa na za mnoge najzahtjevnijoj radnoj točki, a to je orientacija uz pomoć karte, gdje možete izgubiti jako puno.

Nakon što je utrka započela, dolazak do prve radne točke zahtjevao je izrazite motoričke i trkačke sposobnosti jer je gotovo cijela dionica bila ozbiljna uzbrdica, a nakon toga trebalo se nizbrdo spustiti do predviđene radne točke na kojoj je trebalo proći kroz kontaminirano zemljiste.

Već na pola puta do prve radne točke satnik Ivan Gerenčir, koji je na startu dijelio sedmu poziciju, pretrčao je konkurenčiju i preuzeo vodstvo, koje, kasnije će se pokazati, nije ispuštao do kraja utrke. Taj dokazani maratonac, koji je znatno stariji od ostalih kandidata, bez većih poteškoća svladao je tu dionicu i već ostvario respektabilnu prednost. Rekli bismo: nije se ni oznojio. Natjecatelji koji su dolazili iza Gerenčira bili su prilično zbijeni u redoslijedu i svi su bez većih poteškoća riješili prvu radnu točku. Do dolaska na drugu, već spomenuto najzahtjevnu radnu točku – topografiju, ostvareni poredak nije se znatnije mijenjao. Dok smo čekali natjecatelje, razgovarali smo sa sucima, koji su istaknuli kako se tu lomi utrka premda se radi tek o drugoj radnoj točki od ukupno osam. Pomalo iznenađeni tim podatkom pitamo ih zašto to misle, a kad smo dobili odgovor da onaj koji tu radnu točku ne odradi na ispravan način, dobiva kaznu od pola sata čekanja, bila nam je puno jasnija njezina težina. Zbog nemogućnosti praćenja natjecatelja po gustoj šumi, a ta odluka bila je i mudra i sigurna jer bismo se vjerojatno izgubili, odlazimo na treću radnu točku i sa zanimanjem čekamo dolazak prvih trkača kako bismo se uvjerili je li se u poretku nešto promijenilo. Kad se kao prvi, sad već s opipljivom prednošću, pojavit satnik Gerenčir, bilo nam je jasno da se promovirao u najboljeg kandidata za ukupnog pobjednika. Naravno, i tu je radnu točku riješio bez ikakvih poteškoća i odjurio prema sljedećoj – prelaženju vodene zapreke. Ni ostali kandidati nisu imali nekih većih problema, a ni na licima im se još uvijek nije primjećivao veći umor. Prateći dotadašnji tijek utrke primjetili smo međunarodni dvojac iz Francuske i Rumunjske koji se otpočetka držao zajedno, pa je zajedno i došao i uspješno svladao i tu radnu točku.

Prelazak vodene zapreke naizgled nam se činio da bismo ga i sami mogli svladati. No kad smo pobliže pogledali kolike zamke nosi natjecateljima, bez većeg otpora otklonili smo pomisao da bismo možda i mi to mogli prijeći. Bacanje ručne bombe bio je sljedeći izazov. Dolaskom na tu radnu točku primjećujemo da spomenuti međunarodni dvojac više ne ide zajedno i da je naprijed Rumun odjurio sam. Ali ne samo to: probio se na izvrsno drugo mjesto u ukupnom poretku. U kratkom razgovoru s njim tijekom osvježenja prije odlaska na radnu točku na licu mu primjećujemo umor, što nam i sam potvrđuje riječima kako noge više ne osjeća. A tek je na pola puta. Ipak, informacija da je ukupno drugi u poretku pozitivno ga je

NATJECANJE PRVI ZA HRVATSKU

iznenadila te stišće zube i odvažno odlazi na radnu točku.

Iduće dvije radne točke – svladavanje zemljische zapreke tirolskom prečnicom i svladavanje kosine užetom – od natjecatelja su zahtijevale više spretnosti nego fizički napor, ali ako uzmete u obzir da su dotad prevalili već više od dvije trećine utrke, tad se i najmanji napor čini teško savladivim, što se već moglo bez poteškoća primijetiti na njihovim licima. Nekima od njih znoj se s lica slijeva u potocima i tek tad zapravo

kao promatrač shvatite koliki je napor već uložen, što nam je izazvalo iskreno poštovanje prema svakom od njih. Kroz glavu nam prolazi misao – svi vi koji dođete do cilja ustvari ste pobednici. Svaka čast!

Izvlačenje ranjenika pod paljbom zadnja je radna točka prije dolaska na cilj. Poredak je već dulje vrijeme nepromijenjen, jedino se razlika među najboljima mijenja. Na trećem mjestu u ukupnom poretku srećemo prošlogodišnjeg pobjednika. Ne djeluje nam pretjerano umorno, ali zaostatak za vodećim je velik. Čini nam se nedostižnim, ali svatko od njih ima svoju taktiku koju primjenjuje na natjecanju, pa si mislimo tko zna, možda je netko u sebi skrio one zadnje atome snage za sam kraj. U svakom slučaju, napetost i dalje postoji.

Prolazimo kraj trenutačno vodećeg, sa željom da ga pričekamo na ulazu u Okučane, i pitamo ga treba li vode, no on samo odmahuje rukom i sa svojim mislima nastavlja trčati prema cilju. A na samom ulazu u Okučane čekala ga je skupina koja se bavi rekreativnim trčanjem. Prilaze mu, pozdravljaju ga i grle, hrabre da izdrži još malo i kao znak potpore na udaljenosti na kojoj ne smetaju natjecanju počnu za njim trčati do cilja. Uistinu lijepa gesta.

Na cilj je kao pobjednik došao satnik Ivan Gerenčir, koji je stazu prošao za nestvarnih šest sati i 32 minute, pripadnik bojne Pume Gardijske-oklopno mehanizirane brigade, koji je na ovom natjecanju pobijedio i 2021. godine. Sa samo tri minute zaostatka, drugi je na cilj stigao pripadnik rumunjskog OS-a narednik Iunut-Daniel Calin, dok je prošlogodišnji pobjednik desetnik Hrvoje Mutnjaković, pripadnik bojne Sokolovi Gardijske-oklopno mehanizirane brigade, na cilj došao treći s vremenom šest sati i 38 minuta.

U ženskoj konkurenciji na cilj je prva stigla vojnikinja Lea Biloglav iz Zapovjedništva za kibernetički prostor.

Po dolasku na cilj satnik Gerenčir istaknuo je kako je ovo natjecanje sažetak vojnog poziva te dodao: "Ono obuhvaća psihofizičke pripreme i u sebi ima taktičko-tehničke značajke. S ponosom ističem da sam potekao iz 1. gardijske brigade Tigrovi. Isto tako, jedan lijep dio života proveo sam u

Vojničke zadaće / radne točke koje su natjecatelji morali proći:

- 1 start
- 2 prolazak kontaminiranog zemljista
- 3 topografija
- 4 prolazak staze s pješačkim preprekama
- 5 prelazak vodene zapreke
- 6 bacanje ručne bombe
- 7 svladavanje zemljische zapreke tirolskom prečnicom
- 8 svladavanje kosine užetom
- 9 izvlačenje ranjenika pod paljbom
- 10 cilj.

Natjecatelji koji nisu ostvarili zahtijevani standard dobili su vremensku kaznu.

Natjecanje promovira timski duh i rodnu ravnopravnost te jača povjerenje, priateljstvo i partnerstvo pripadnika oružanih snaga različitih zemalja

1. bojni Sokolova, a najveći dio profesionalne karijere proveo sam u Pumama. Stoga bih volio da ova pobjeda služi na ponos i čast svim bivšim i sadašnjim Pumama, ali neka bude poticaj i motivacija svim budućim pripadnicima GOMBR-a, a posebno budućim Pumama."

Drugoplasirani, Iunut-Daniel Calin, na cilju je rekao kako je natjecanje bilo iznimno zahtjevno i najteže na kojem je dosad sudjelovao: "U jednom sam trenutku, nekoliko kilometara pred ciljem, mislio odustati, a onda sam čuo da sam drugi i to je pobudilo dodatnu motivaciju u meni i pomoglo mi da dođem do cilja zbog čega sam iznimno sretan."

"Brojne psihofizičke vojničke vještine bile su dio ovog natjecanja i zahtjevale su da čovjek izvuče sve iz sebe kako bi došao do cilja. Dugo sam se pripremao za natjecanje, ali unatoč tome, bilo je iznimno teško", rekao je trećeplasirani, desetnik Hrvoje Mutnjaković.

Sudjelovala su 84 natjecatelja, od kojih su 42 pripadnici OSRH, deset djelatnici MUP-a RH, a 32 pripadnici oružanih snaga savezničkih i partnerskih zemalja (Bosna i Hercegovina, Česka, Estonija, Francuska, Kosovo, Litva, Poljska, Rumunjska, Slovenija, Španjolska i SAD). Od ukupnog broja, na natjecanju je sudjelovalo šest pripadnika OSRH i tri pripadnice oružanih snaga savezničkih i partnerskih zemalja. Svim ovim natjecanjima zajedničko je snaženje pobjedničkog duha, koji Hrvatska vojska baštini još iz Domovinskog rata te svoje kasnije profesionalne mirnodopske izgradnje – požrtvovnosti, hrabrosti, izdržljivosti i predanosti. Spremnost hrvatskog vojnika osnova je odlika i trajni cilj izgradnje pripadnika OSRH te natjecanje želi javnosti i pružiti takvu predodžbu o hrvatskom vojniku.

OPIS STAZE

Natjecatelji su stazu svladavali neprestano se krećući s pomoću zemljovida i ručnog kompassa. Staza je bila duga 36 km, a stvarna udaljenost koju su natjecatelji trebali proći iznosi približno 40 km. Natjecanje se provodilo na relaciji Pakrac – s. Šeovica – s. Rogolji – s. Bobare – s. Širinci – s. Smrčić – s. Gornji Bogičevci – Okučani.

Natjecanja stoga od samih početaka vode dočasnici. Upravo su oni najodgovorniji za pojedinačnu spremnost vojnika, a ujedno time promoviraju i spremnost Dočasničkog zbora OSRH u potpori svojim zapovjednicima.

Svima njima – i natjecateljima, i onima u potpori – izražavamo zahvalnost za organizaciju i provedbu sjajne utrke. Ona je danas, upravo zbog dobre organizacije, ali i zahtjevnosti, u kalendarima brojnih savezničkih i partnerskih zemalja utrka na kojoj je sudjelovanje pitanje prestiža.

Temeljne vojničke vještine i znanja, uvježbanost i motiviranost ključni su za postizanje rezultata i rangiranje izvrsnosti

Foto: Dino Vorošanec

OSRH

RIJEČNE OPERACIJE ZSS-

-A | HRM-A

Zapovjedništvo specijalnih snaga i Hrvatska ratna mornarica proveli su od 24. do 28. travnja na području Neretve, u Pločanskom zaljevu i na Baćinskim jezerima združenu vježbu Riječne operacije (Riverine Operations)

Tekst: Tomislav Vidaković / **Foto:** Tomislav Brandt

Noć je bila hladna i uz more lagano vjetrovita. Nije još bilo ni svanulo, a malo prije četiri sata u Pločanski zaljev uplovio je desantno-jurišni brod HRM-a. Kao u nekoj savršenoj koreografiji, u isto su se vrijeme na obali pojavili i pripadnici Satnije mornaričko-desantnog pješaštva (sMDP), koji su u punoj opremi bili spremni započeti ukrcaj čim im za to bude izdana zapovijed. Nakon ukrcaja na desantno-jurišni brod, prebačeni su njim na desantni brod minopolagač HRM-a, gdje su se sastali s pripadnicima Pomorske grupe specijalnih snaga. Tako je izgledao sam početak združenog manevra Pomorske grupe specijalnih snaga ZSS-a i mornaričko-desantnog pješaštva HRM-a.

Cilj združene vježbe bilo je uvježbavanje koncepta matičnog broda (Mother Ship), koji je u scenariju služio kao isturena operativna baza (Forward Operating Base – FOB). Osnovna je ideja takvog

OSRH

tipa združenih operacija da se brod koristi kao platforma i zapovjedno središte za provođenje operacija. Naime, matični brod koristio se kao glavna platforma s koje su pokretane različite vrste operacija, poput ophodnji na gumenjacima po Neretvi, pri čemu su uvježbavana izviđanja plovnih putova uporabom ISR platformi u suradnji s Obavještajnom pukovnjom; ronjenje u mutnim vodama i reagiranje na zasjede pa sve do poziva na neizravnu vatrenu potporu s matičnog broda.

Cilj združene vježbe na kojoj su sudjelovali pripadnici Zapovjedništva specijalnih snaga i Hrvatske ratne mornarice bilo je uvježbavanje koncepta matičnog broda, koji je u scenariju služio kao isturena operativna baza

Treba istaknuti da su uvježbavane i reakcije na direktni napad na isturenu operativnu bazu uz korištenje vanjskog i unutarnjeg prstena obrane. Združena operacija bila je i izvrsna prilika za uvježbavanje procedure bliske zračne potpore u noćnim uvjetima korištenjem JTAC-a (Joint Terminal Attack Controller) i uz potporu helikoptera Kiowa Warrior Hrvatskog ratnog zrakoplovstva. Poseban naglasak bio je na dalnjem razvoju sposobnosti pripadnika Satnije mornaričko-desantnog pješaštva.

Poseban naglasak bio je na dalnjem razvoju sposobnosti pripadnika Satnije mornaričko-desantnog pješaštva HRM-a, čija je misija provedba desantnih operacija te zauzimanje obale i ključnih točaka u priobalnom području

HRM-a, čija je misija provedba desantnih operacija te zauzimanje obale i ključnih točaka u priobalnom području. Za vrijeme vježbe proveden je i jedan takav scenarij u kojem je glavna udarna snaga bila mješovita grupa pripadnika ZSS-a i sMDP-a. Cilj im je bilo stupanje u kontakt s protivničkim snagama te njihovo potiskivanje prema prijateljskim postrojbama, koje su se pozicionirale iza protivnika. Vježba je završena zarobljavanjem pripadnika protivničke vojske s kojima je potom provedeno taktičko ispitivanje koje služi kako bi postrojbe na terenu prikupile sve nužne informacije za siguran povratak na matični brod. Zarobljenici su zatim desantno-jurišnim brodom prebačeni na matični brod, gdje je provedena daljnja obavještajna obrada.

Takav oblik zajedničkih operacija sMDP-a i Pomorske grupe specijalnih snaga ZSS-a dodatno jača sposobnost i priлагodljivost na različite izazove u skladu s opisom posla mornaričkog pješaštva. Važno je istaknuti kako će se takav oblik suradnje ZSS-a i HRM-a nastaviti. Bit će to posebno zanimljivo pratiti uzme li se u obzir najava ministra obrane o nabavi četiri novih brodica za specijalne pomorske operacije koje će se koristiti upravo u takvim scenarijima.

SREDIŠTE ZA RAZVOJ VOĐA

SAMO KVALITETNOM OBUKOM STVARAJU SE VOĐE

TEKST

Tomislav Vidaković

FOTO

Tomislav Brandt

Prvi ulazak u more bio je velik izazov, ali uz pomoć kolega sviđana je i ta prepreka i čvrstog stava nastavlja se obuka jer odustajanje jednostavno nije opcija

Od 24. do 27. travnja vojarna "116. brigade Hrvatske vojske" u Pločama bila je mjesto na kojem se treća faza obuke Središta za razvoj vođa "Marko Babić" prvi put provodila na moru.

U prošlom broju Hrvatskog vojnika pisali smo o obuci koju je Središte za razvoj vođa provodilo na Udbini. *Vodení* segment obuke dosad se provodio na jezeru Sv. Rok kod Lovinca, međutim, od ove godine u suradnji s Hrvatskom ratnom mornaricom provodi se na moru.

Mišina plaža u Pločama mjesto je gdje se ekipa Hrvatskog vojnika priključila polaznicima predzadnjeg dana njihova *morskog* dijela obuke. O tome koliko je ozbiljna obuka koju pripadnici Oružanih snaga prolaze govor i podatak da su uvjeti u trenutku našeg dolaska bili takvi da, unatoč lijepom i sunčanom vremenu, ako stojite u hladu morate imati vjetrovku koja je zakopčana do kraja, a temperatura mora jedva se približavala 15 °C. Kad smo došli na Mišinu plažu, svi polaznici bili su zaokupljeni izradom *australskih splavi*. Izrađuju se tako da svu najvažniju opremu, poput ranca i svega što ide u njega, umataće u nepromočivu ceradu koja se poveže tako da se za nju vojnik može uhvatiti dok s njom pliva kroz hladno more. Nedugo nakon što je svaki od 45 polaznika obuke izradio svoju splav, instruktori, koji su sve vrijeme bili u moru, poređali su ih u vrstu i zapovijedili im ulazak u more, pri čemu moraju održavati liniju u kojoj su bili na kopnu. Takva zadaća može na prvi pogled izgledati lako izvediva. Međutim, uzmete li u obzir da more u najtoplijem dijelu dana doseže temperature između 13 i 15 °C, a ulazite u odori i vojničkim čizmama koje, kad se napune vodom imaju funkciju utega koji vas nemilice vuče prema dnu, i usto morate upravljati splav i održavati liniju, počinjete shvaćati o koliko se zahtjevnoj obuci radi.

Ono na što instruktori za vrijeme obuke najviše obraćaju pozornost jest da svi polaznici funkcioniрају u timu. Svaki je tim jak koliko i njegova najslabija karika, a jedna je od karakteristika svih kvalitetnih vođa da znaju prepoznati najslabije karike, da ih znaju ojačati i samim tim podići kvalitetu svojeg tima na višu razinu

SREDIŠTE ZA RAZVOJ VODA

SKOK U MORE S PET METARA

Linija se održala uspješno. Svi su uredno izvršili sve zadaće koje su instruktori od njih zahtijevali te su se potom uputili prema obali. Dok su polaznici izlazili iz mora, obali se približavao desantno-jurišni brod HRM-a (DJB-107), što je značilo da je vrijeme za ukrcaj i prebacivanje do desantnog broda minopolagača DBM-81 Cetina, gdje je slijedio nastavak obuke. Polaznici su prebačeni u dva navrata, pri čemu je i jedne i druge dobro išibao vjetar koji je nemilice puhao prije nego su mogli nastaviti obuku na palubi Cetine. Uloga tog minopolagača u nastavku obuke za razvoj vođa bila je da se polaznici nauče pravilno skakati s broda s visine od oko pet metara pri čemu je cilj bio da izvedu pravilan skok u formi *igle* s dlanom postavljenim preko nosa i usta. Prije skoka u more svaki polaznik morao je baciti svoju splav i prilikom izrona signalizirati da je skok izveo pravilno te u tom trenutku uhvatiti se za splav i otploviti do krme Cetine, na kojoj su se preko spuštene rampe ukrcavali na brod. Sve navedeno zvuči prilično jednostavno i bezbolno. Nikako se, međutim, ne smije zaboraviti da je temperatura mora između 13 i 15 °C te da sve vrijeme puše na mahove jak južni vjetar koji hladnu odoru čini još hladnjom.

INSTRUKTORI – PRIMJERI KOJE SE SLIJEDI

Zanimljivo je bilo primjetiti da nitko od polaznika nije imao problema ni s izvođenjem vježbe ni sa zahtjevnim vremenskim uvjetima. Treba naglasiti kako su instruktori sve vrijeme bili u jednakim uvjetima kao i polaznici, što znači da su neki od njih stalno bili u moru, bez izlaženja, te su nadzirali polaznike i usmjeravali ih kako pravilno provesti svaki dio obuke. Posebno je važno napomenuti kako su neki instruktori proveli jednako vremena u moru kao i ronioci, koji su bili prisutni tijekom cijele provedbe ove vježbe nedaleko od ušća Neretve.

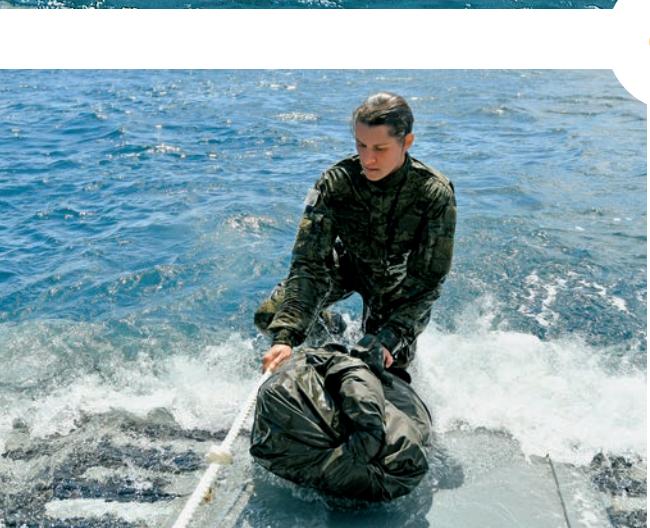

pozornost jest da svi polaznici znaju funkcionirati u timu. Svi je tim jak koliko i njegova najslabija karika, a jedna je od karakteristika svih kvalitetnih vođa to da znaju prepoznati najslabije karike, da ih znaju ojačati i samim tim podići kvalitetu svojeg tima na višu razinu.

"Kad nam je hladno, kad smo umorni i neispavani, u tom se trenutku svi više povezujemo i hrabrimo da ne odustanemo od onog što smo zacrtali", rekao nam je desetnik Hrvoje Poredski te dodao kako jedni od drugih crpe snagu i hrabre se da nastave i izdrže do kraja.

Ovaj Velikogoričanin naglasio je kako je dosta polaznika tijekom obuke uspjelo pobijediti svoje najveće strahove upravo zato što ih je tim ljudi hrabrio i davao im podršku prilikom izvršavanja najtežih zadaća.

Desetnik Norbert Martin iz Baranje rekao nam je kako se odlučio za spomenutu obuku prije svega zbog stjecanja novih vještina i iskustava. U matičnim postrojbama teško se mogu steći, a osim toga, i testiranje vlastitih fizičkih i mentalnih granica uvek je dodatni izazov jer se na ovoj obuci one nerijetko i prijedu. Polaznike nakon *morskog* segmenta još čeka alpinistička obuka i svladavanje planinskih hodnji. Vrhunac obuke hodnja je duga 88 km, čiji je cilj na Zvonimirovoj utvrdi u Kninu.

Polaznike nakon *morskog* segmenta obuke čeka alpinistička obuka i svladavanje planinskih hodnji. Vrhunac obuke hodnja je duga 88 km, čiji je cilj na Zvonimirovoj utvrdi u Kninu

MEĐUNARODNA SURADNJA

OSRH U ULZOJI DOMAĆINA KONFERENCIJE O PLANINSKOM RATOVANJU

Tekst: Janja Marijanović Šaravanja / **Foto:** Marija Sever

Cilj je MTI-ja ponuditi sudionicima forum za očuvanje i razvoj sposobnosti njihovih planinskih postrojbi s dugoročnom perspektivom poboljšanja sposobnosti Europske unije za djelovanje u planinskim područjima

Na Hrvatskom vojnom učilištu "Dr. Franjo Tuđman" u Zagrebu u organizaciji Operative uprave GS OSRH održane su dvije konferencije o planinskom ratovanju inicijative EU Pooling and Sharing – Mountain Training Initiative. Na svečanosti otvaranja konferencije pod nazivom "Expert talks" održanoj 3. svibnja nazočnim se obratio zamjenik načelnika Glavnog stožera OSRH general-pukovnik Siniša Jurković, koji je kao najvažnija iskustva hrvatskih vojnika u planinskom ratovanju istaknuo ona iz Domovinskog rata, ponavljajući vezana uz planinske prostore Velebita i Dinare. Operacije Gusar, Zima 94, Skok 1 i 2, Ljeto 95, Oluja i druge barem su jednim dijelom provedene u planinskim područjima.

Republika Hrvatska prvi je put domaćin ovakvog tipa konferencije. Sudionici su se kroz stručne razgovore nastojali usredotočiti na razmjenu zahtjeva i ponuda za obuke i vježbe vezane uz planinsko ratovanje. Osim toga, naglasak je stavljen i na rad po radnim skupinama. Tema rada jedne skupine bio je Razvoj sposobnosti, a tema rada druge Prepozнате lekcije / Naučene lekcije. Trećeg, ujedno i zadnjeg dana aktivnosti, održana je i Inicijalna planska konferencija za međunarodnu vojnu vježbu na zemljištu RHODOPE 24. Bit će provedena iduće godine, a domaćin je Bugarska.

Na aktivnosti su sudjelovali predstavnici oružanih snaga stalnih članica EU P&S MTI, a to su: Austrija, Belgija, Bugarska, Češka, Francuska, Hrvatska, Nizozemska, Njemačka, Poljska, Rumunjska, Španjolska i Švedska. Stalni gosti bili su predstavnici Italije i NATO-ovih centara izvrsnosti za planinsko ratovanje te operacije u hladnim uvjetima. Austrija je vodeća nacija Inicijative za planinsko ratovanje (MTI) i njezin predsjedatelj te osigurava sve vrste administrativnih pitanja za konferencije i stručne razgovore. Direktor Inicijative je brigadir Matthias Ritz. Uz predstavnike Operativne uprave GS OSRH pukovnika Josipa Brnjaka i bojnika Tihomira Klarića, u hrvatskom su izaslanstvu bili i pukovnik Andrija Mihanović s HVU-u te predstavnici HKoV-a, ZSS-a i ObP-a.

U razgovoru s pukovnikom Brnjakom, hrvatskim predstavnikom u Inicijativi za planinsko ratovanje, saznali smo kako je cilj konferencije razmjena znanja, rasprava o procedurama i potrebama obuke te standardizacija programa za korištenje naučenih lekcija u planinskim okruženjima. "Ovime želimo postići razvijanje sposobnosti ne samo specijalnih nego i konvencionalnih snaga, a našim iskustvom i naučenim lekcijama iz Domovinskog rata, koji se vodio većinom na brdima, možemo uvelike pridonijeti Inicijativi za planinsko ratovanje", zaključio je. Prednost je sudjelovanja u ovakvoj Inicijativi mogućnost bilateralne suradnje, razmjena obuke i provjera vlastitih sposobnosti

**Zamjenik načelnika
Glavnog stožera OSRH
general-pukovnik Siniša
Jurković kao najvažnija
iskustva hrvatskih vojnika
u planinskom ratovanju
istaknuo je ona
iz Domovinskog rata**

u sklopu zajedničkih vježbi na vježbalištima koja osiguravaju realne vrlo zahtjevne terenske i klimatske uvjete.

POVIJEST HRVATSKE U PLANINSKOM RATOVANJU

Nositelji planinskih djelovanja u operacijama Gusar, Zima 94, Skok 1 i 2, Ljeto 95 i Oluja bile su uglavnom gardijske brigade, postrojbe za specijalna djelovanja i postrojbe Specijalne policije. Razvijanje sposobnosti planinskog ratovanja počelo je još 1991., ustrojavanjem specijalizirane postrojbe Planinska satnja Velebit i postrojbe Gorski zdrug, čiji su pripadnici od listopada 1991. na Medvednici provodili specijalističku planinsku obuku za vojnike, dočasnike i časnike Hrvatske vojske. Znanje i iskušto u planinskom ratovanju bilo je od velike koristi Hrvatskoj vojsci u provedbi ofenzivnih vojnih operacija na planini Dinari, prirodnjoj granici između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine (tijekom zime 1994./1995.). Zahvaljujući stečenim iskustvima, Oružane snage RH nastavile su razvijati sposobnosti i vještine planinskog ratovanja, a kao rezultat toga Hrvatska je dio NATO-ova Centra izvrsnosti za planinsko ratovanje i Inicijative Europske unije za planinsko ratovanje.

U razgovoru s pukovnikom Josipom Brnjakom (u sredini), hrvatskim predstavnikom u Inicijativi za planinsko ratovanje, saznali smo kako je cilj konferencije razmjena znanja, rasprava o procedurama i potrebama obuke te standardizacija programa za korištenje naučenih lekcija u planinskim okruženjima

Tekst: Željko Stipanović / Foto: Vesna Pintarić, Filip Klen

RATNICI SVJETLA

Ususret obilježavanju Dana Oružanih snaga Republike Hrvatske, Klapa "Sveti Juraj" HRM-a u suradnji s Odjelom multimedijalnih sadržaja SSOJI-ja započela je snimanje novog spota za pjesmu *Ratnici svjetla*, posvećenu svim hrvatskim braniteljima koji su u odori Hrvatske vojske branili i obranili domovinu darujući najviše što su mogli – vlastite živote

Hrvatski branitelji, ponajprije oni koji su u obrani domovine položili živote, trajno su nas zadužili jer zahvaljujući njima danas uživamo u blagodatima slobode. Njihovu žrtvu nikad nećemo i ne smijemo zaboraviti, pogotovo zbog onih koji su rođeni nakon rata i nisu bili izravni svjedoci tih dana ponosa i slave.

Upravo iz tih razloga djelatnici Samostalne službe za odnose s javnošću i izdavaštvo i Klapa "Sveti Juraj" HRM-a započeli su snimanje spota za pjesmu *Ratnici svjetla* na nekoliko lokacija po Hrvatskoj koje su zbog svoje povijesne važnosti u obrani domovine duboko utkane u svijest svakoga od nas.

Tako su za potrebe spota odabrana Plitvička jezera, s kojih pamtim prvu žrtvu Domovinskog rata; planina Velebit, koja je svojim nezamislivo surovim uvjetima uvelike otežavala zadaće hrvatskih branitelja i obranu dostignutih položaja, ali koja je i mjesto pogibije brojnih znanih i manje poznatih hrvatskih vitezova; Otavice, koje osim svoje povijesne važnosti čuvaju uspomene na poginule branitelje i tugu roditelja koja ni danas nije ništa manja nego u

KLAPA "SVETI JURAJ" HRM-a

trenutku stradanja; Split, koji se prkosno branio od brutalnih napada tadašnje mornarice i u toj obrani dao žrtve hrvatskih branitelja; te Vukovar, grad heroj, simbol otpora cijelog Domovinskog rata, čija je tragična sudbina izazvala dodatni inat hrvatskih branitelja i dodatno učvrstila želju da svoju domovinu obranimo i u konačnici oslobođimo.

Naravno da je i u ostalim mjestima diljem Hrvatske rat bjesnio jednakom žestinom i gotovo da nema kamena koji nije opečaćen krvlju hrvatskih branitelja. No sve su lokacije odabrane kao jedinstven pokazatelj hrabrosti i ljubavi hrvatskih branitelja u kojima će se svaki od njih bez poteškoća pronaći.

Novi klapski *a cappella* aranžman poznate pjesme Marka Perkovića Thompsona potpisuje Tonči Ćićerić, šef dirigent Orkestra HRM-a. Scenarij i režiju za spot napisala je voditeljica Odjela multimedijalnih sadržaja SSOJI-ja MORH-a Vesna Pintarić, a snimanje i montažu potpisuje Goran Resovac. "Našu novu klapsku *a cappella* obradu pjesme *Ratnici svjetla* posvećujemo prije svega poginulim i nestalim hrvatskim braniteljima – ratnicima svjetla koji su poginuli u Domovinskom ratu u obrani Hrvatske kao pripadnici Hrvatske vojske, ali i svim hrvatskim braniteljima ma gdje bili, koji će je, siguran sam, na poseban način emotivno doživjeti i u njoj se prepoznati", ističe stožerni narednik Marko Bralić, organizacijski voditelj mornaričke klape "Sveti Juraj" iz Splita.

Premda je *a cappella* pjevanje zaštitni znak klapskog izričaja, u zadnje vrijeme klape sve rjeđe pjevaju bez instrumentalne pratnje. Zanimalo nas je zašto je za ovu pjesmu odabранo upravo *a cappella* pjevanje, na što nam je stožerni narednik Bralić odgovorio: "Višeglasno *a cappella* pjevanje najzahtjevniji je oblik muziciranja i samim tim najcjenjeniji u svijetu, a mi kao narod stoljećima baštinimo njegovu tradiciju. U duhu takve povijesti našeg pjevanog izričaja, ispunjeni ponajprije poštovanjem prema žrtvi hrvatskih branitelja – ratnika, snimili smo ovu pjesmu vjerujući da će upravo u ovakovom aranžmanu još snažnije doprijeti do slušatelja jer je iznimno emotivna i ima snažnu poruku, a to je: 'Hvala im na svemu slobodni smo ljudi'."

Gotovo 1000 godina do drugog Vatikanskog koncila, Hrvati su jedini narod koji je dozvolom pape Ivana VIII. imao misu na narodnom jeziku u katoličkoj Europi. Zahvaljujući tom "privilegiju" razvilo se u našem narodu starocrkveno glagoljaško pjevanje, koje je zaštićeno nematerijalno kulturno dobro Republike Hrvatske. Iz njega je kasnije proizšlo i klapsko pjevanje, koje je upisano na UNESCO-ov Repräsentativni popis nematerijalne kulturne baštine čovječanstva.

Ispunjeni ponajprije poštovanjem prema žrtvi hrvatskih branitelja – ratnika, pjesmu smo snimili u ovakovom aranžmanu vjerujući da će upravo zbog *a cappella* pjevanja još snažnije doprijeti do slušatelja jer je iznimno emotivna i ima snažnu poruku

Zahvaljujemo Upravi i djelatnicima Nacionalnog parka Plitvička jezera koji su nam pružili bezrezervnu potporu u realizaciji spota

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE

Na temelju članka 27. stavka 3. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18 i 125/19) i članka 10. Pravilnika o vojnim specijalistima (Narodne novine, br. 41/17), a u skladu s Popisom posebnih specijalističkih znanja vojnih specijalista (KLASA: 033-01/20-01/1, URBROJ: 512-06-20-18 od 23. studenoga 2020.) objavljuje

INTERNI OGLAS ZA POPUNU USTROJBENIH MJESTA VOJNIH SPECIJALISTA U OSRH

HRVATSKA KOPNENA VOJSKA

ZAPOVJEDNIŠTVO ZA OBUKU I DOKTRINU

1. DOKTOR DENTALNE MEDICINE, VSSp: 33BS91, bojnik vojni specijalist, mjesto službe: SLUNJ – 1 izvršitelj (redni broj 35 Popisa posebnih specijalističkih znanja VS)

HRVATSKA RATNA MORNARICA

POMORSKA BAZA SPLIT

2. ČASNICKA ZA ODRŽAVANJE, VSSp: 31PS81, satnik vojni specijalist, mjesto službe: ŽRNOVNICA – 1 izvršitelj (redni broj 13 Popisa posebnih specijalističkih znanja VS)

3. GLAVNI MEDICINSKI TEHNIČAR, VSSp: 33AS61, poručnik vojni specijalist, mjesto službe: SPLIT – 2 izvršitelja (redni broj 34 Popisa posebnih specijalističkih znanja VS)

4. MEDICINSKI TEHNIČAR, VSSp: 33AS21, desetnik vojni specijalist, mjesto službe: PLOČE – 2 izvršitelja (redni broj 106 Popisa posebnih specijalističkih znanja VS)

5. STOMATOLOŠKI ASISTENT, VSSp: 33BS21, desetnik vojni specijalist, mjesto službe: SPLIT – 1 izvršitelj (redni broj 108 Popisa posebnih specijalističkih znanja VS)

6. RAKETNI TEHNIČAR-ELEKTRONIČAR, VSSp: 31GS41, nadnarednik vojni specijalist, mjesto službe: ŽRNOVNICA – 1 izvršitelj (redni broj 90 Popisa posebnih specijalističkih znanja VS)

HRVATSKO RATNO ZRAKOPLOVSTVO

91. KRILO

7. MEDICINSKI TEHNIČAR, VSSp: 33AS41, nadnarednik vojni specijalist, mjesto službe: VELIKA GORICA – 1 izvršitelj (redni broj 107 Popisa posebnih specijalističkih znanja VS)

8. ZRAKOPLOVNI TEHNIČAR, VSSp: 31HS41, nadnarednik vojni specijalist, mjesto službe: VELIKA GORICA – 1 izvršitelj (redni broj 79 Popisa posebnih specijalističkih znanja VS)

ZAPOVJEDNIŠTVO ZA POTPORU

VOJNO ZDRAVSTVENO SREDIŠTE

9. MEDICINSKI TEHNIČAR, VSSp: 33AS41, nadnarednik vojni specijalist, mjesto službe: ZAGREB – 1 izvršitelj (redni broj 107 Popisa posebnih specijalističkih znanja VS)

10. MEDICINSKI TEHNIČAR, VSSp: 33AS31, narednik vojni specijalist, mjesto službe: ZAGREB – 1 izvršitelj (redni broj 106 Popisa posebnih specijalističkih znanja VS)

11. MEDICINSKI TEHNIČAR, VSSp: 33AS21, desetnik vojni specijalist, mjesto službe: GOSPIĆ, KNIN, SPLIT – 3 izvršitelja (redni broj 106 Popisa posebnih specijalističkih znanja VS)

12. ZUBNI TEHNIČAR, VSSp: 33BS41, nadnarednik vojni specijalist, mjesto službe: ZAGREB – 1 izvršitelj (redni broj 111 Popisa posebnih specijalističkih znanja VS)

REMONTNI ZAVOD

13. DOČASNIK ZA ODRŽAVANJE (tehničar za vozila), VSSp: 31BS11, skupnik vojni specijalist, mjesto službe: ZAGREB – 6 izvršitelja (redni broj 58 Popisa posebnih specijalističkih znanja VS)

14. TEHNIČAR ZA OPTIČKE INSTRUMENTE I CILJAČKE SPRAVE, VSSp: 31AS21, desetnik vojni specijalist, mjesto službe: ZAGREB – 1 izvršitelj (redni broj 49 Popisa posebnih specijalističkih znanja VS)

15. TEHNIČAR ZA NAORUŽANJE, VSSp: 31AS11, skupnik vojni specijalist, mjesto službe: ZAGREB – 2 izvršitelja (redni broj 45 Popisa posebnih specijalističkih znanja VS)

16. TEHNIČAR ZA AGREGATE I IZVORE STRUJE, VSSp: 31BS21, desetnik vojni specijalist, mjesto službe: ZAGREB – 1 izvršitelj (redni broj 57 Popisa posebnih specijalističkih znanja VS)

ORKESTAR ORUŽANIH SNAGA

17. GLAZBENIK PRVI PULT, VSSp: 42AS41, nadnarednik vojni specijalist, mjesto službe: ZAGREB – 1 izvršitelj (redni broj 115 Popisa posebnih specijalističkih znanja VS)

PRIŠTOŽERNE POSTROJBE GS OS

OBAVJEŠTAJNA PUKOVNIJA

18. DOČASNIK ZA BESPOSADNE SUSTAVE, VSSp: 22CS21, desetnik vojni specijalist, mjesto službe: PULA – 2 izvršitelja (redni broj 37 Popisa posebnih specijalističkih znanja VS)

ZAPOVJEDNIŠTVO ZA KIBERNETIČKI PROSTOR

19. DOČASNIK ZA RADIOKOMUNIKACIJSKE SUSTAVE, VSSp: 18AS31, narednik vojni specijalist, mjesto službe: VELIKA GORICA – 1 izvršitelj (redni broj 1 Popisa posebnih specijalističkih znanja VS).

Stručna spremna i uvjeti za popunu navedenih ustrojenih mesta vojnih specijalista utvrđeni su Popisom posebnih specijalističkih znanja vojnih specijalista. Navedeni popis personalni djelatnici ustrojstvenih jedinica Oružanih snaga dužni su dati na uvid svim zainteresiranim kandidatima. Jedan kandidat može se javiti na više ustrojenih mesta vojnih specijalista.

Zainteresirani kandidati prijave na interni oglas s dokumentima koji dokazuju da ispunjavaju sve propisane uvjete za prijam u kategoriju vojnog specijalista dostavljaju poštom, preporučenom pošiljkom, na adresu Središnjica za upravljanje osobljem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb, **15 dana od dana objave oglasa** u Hrvatskom vojniku. Kandidati moraju ispunjavati opće i posebne uvjete za prijam u djelatnu vojnu službu propisane Zakonom o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18 i 125/19).

REPUBLIKA HRVATSKA MINISTARSTVO OBRANE UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE

Na temelju članka 27. stavka 3. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18 i 125/19) i Odluke o osnivanju Povjerenstva za utvrđivanje prijedloga izbora kandidata za popunu slobodnih ustrojenih mesta na temelju internog oglasa i javnog natječaja, KLASA: 023-03/22-03/1, URBROJ: 512-01-22-531 od 1. srpnja 2022., objavljuje

INTERNI OGLAS

**za popunu radnog mesta u
Glavnom tajništvu,
Službi za izradu i
usklađenje akata,
Odjelu za izradu akata**

1. VIŠI STRUČNI SAVJETNIK, 1 izvršitelj

Uvjeti:

- ustrojeni čin: brigadir
- ustrojeni VSSp: D01PC63
- preddiplomski i diplomski sveučilišni studij ili integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij ili specijalistički diplomski stručni studij društvenog, humanističkog ili prirodnog smjera
- poznavanje engleskog ili njemačkog jezika.

Kandidati osim propisanih uvjeta moraju ispunjavati uvjete iz članka 34. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

Prijave s dokazima o ispunjavanju navedenih uvjeta zainteresirani kandidati mogu dostaviti na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Uprava za ljudske potencijale, Stanićeva 6, 10 000 Zagreb.

Rok za podnošenje prijava je 14 dana od dana objave oglasa u Hrvatskom vojniku.

VOJNI PRORAČUNI

Foto: NATO

RAT

PRIPREMIO
Domagoj Vlahović

Štokholmski institut za međunarodna mirovna istraživanja (SIPRI) objavio je 24. travnja pregled koliko su pojedine zemlje, regije i svijet u 2022. potrošili na svoje vojske i obrambene sustave

Ukrajinski vojnici 24. ožujka 2023. na poligonu u Ujedinjenoj Kraljevini vježbaju gađanje iz samohodne haubice AS90 u okviru obuke koju provode instruktori iz članica NATO-a. Sustave tog tipa UK donira ukrajinskoj vojsci. Tijekom 2022. britanska vojna pomoć Ukrajini iznosila je 2,5 milijarde dolara i SIPRI je to evidentirao u obrambenu potrošnju zemlje donatora

I INF LACI JA

VOJNI PRORAČUNI

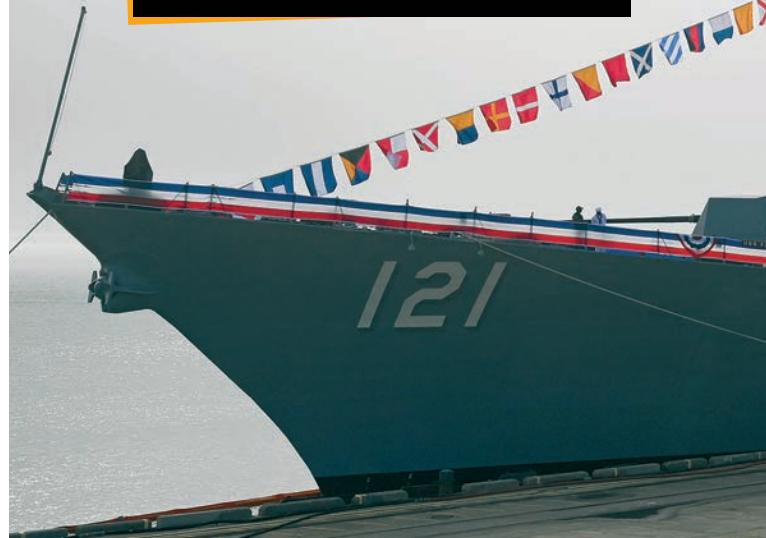
Foto: NATO

Globalna vojna potrošnja u 2022. bila je najveća dosad. S ukupno 2240 milijardi dolara skočila je za priličnih 3,7 % u odnosu na 2021. godinu, ali to je prije svega *zasluga* Europe. Štokholmski institut za međunarodna mirovna istraživanja (Stockholm International Peace Research Institute – SIPRI) objavio je 24. travnja pre-gled koliko su pojedine zemlje i regije potrošile 2022. na svoje obrambene sustave. Kako je ta godina obilježena početkom otvorene ruske agresije na Ukrajinu, ona je i ubrzala te promijenila neke trendove. Na Starom Kontinentu bjesni veliki konvencionalni rat,

Turski vojnik naoružan puškom MKE MPT-76 na NATO-ovo vježbi Steadfast Defender 2021. Obrambena potrošnja te zemlje smanjena je 2022. za 26 %, no SIPRI navodi da je to dobrim dijelom posljedica tamošnje inflacije

USS Frank E. Petersen Jr., razarač klase Arleigh Burke, ušao je u operativnu uporabu u svibnju 2022. Prema SIPRI-jevim statistikama, na SAD je te godine otpalo 39 % ukupne globalne vojne potrošnje

a i agresor i žrtva ulazu velika finansijska sredstva kako bi vaga pretegnula na njihovu stranu. Međutim, rat je postao okidač i za druge zemlje da povećaju potrošnju, prije svega one koje su nekad bile članice Varšavskog pakta i najbliže su kriznom području. SIPRI-jev analitičar Lorenzo Scarazzato podsjetio je i na činjenicu da su neke od njih udvostručile potrošnju od 2014., kad je izbila ukrajinska kriza te Rusija protupravno anektirala Krim.

POVIJESNI SKOK

Silom prilika, interes javnosti za vojna pitanja sve je veći, pa je SIPRI-jevo izvješće dočekano i s većim nestrpljenjem. Zahvaljujući metodičnosti, preciznosti i strogim kriterijima, koji uključuju i prikaz potrošnje u realnoj vrijednosti dolara, stručnjaci iz Stockholm-a poznati su kao najpouzdaniji izvor. A oni potvrđuju da je Ukrajina zemlja koja je 2022. najviše

TOP-15 ZEMALJA PO VOJNOJ POTROŠNJI U 2022. GODINI (SIPRI)

Mjesto 2022.	Mjesto 2021.	Zemlja	Potrošnja 2022. (u milijardama dolara)	Promjena (%) 2021. – 2022.	Promjena (%) 2013. – 2022.	Udio vojne potrošnje u BDP-u 2022. (%)	Udio vojne potrošnje u BDP-u 2013. (%)	Udio u ukupnoj svjetskoj vojnoj potrošnji (%)
1.	1.	SAD	877	0,7	2,7	3,5	4,0	39
2.	2.	NR Kina	292*	4,2	63	1,6*	1,7*	13*
3.	5.	Rusija	86,4*	9,2	15	4,1*	3,9*	3,9*
4.	3.	Indija	81,4	6,0	47	2,4	2,5	3,6
5.	8.	Saudska Arabija	75,0*	16	-2,7	7,4*	9,0*	3,3*
6.	4.	Ujedinjena Kraljevina	68,5	3,7	9,7	2,2	2,3	3,1
7.	7.	Njemačka	55,8	2,3	33	1,4	1,2	2,5
8.	6.	Francuska	53,6	0,6	15	2,9	1,8	2,4
9.	10.	Južna Koreja	46,4	-2,5	37	2,7	2,1	2,1
10.	9.	Japan	46,0	5,9	18	1,1	0,9	2,1
11.	36.	Ukrajina	44,0	640	1661	34*	1,6	2,0
12.	11.	Italija	33,5	-4,5	24	1,7	1,4	1,5
13.	12.	Australija	32,3	0,3	47	1,9	1,6	1,4
14.	13.	Kanada	26,9	3,0	49	1,2	1,0	1,2
15.	14.	Izrael	23,4	-4,2	26	4,5	5,5	1,0

* podatak je procijenjen

SAD je od ukupne sume izdvojio 30 % na opremanje, istraživanje i razvoj; 34 % na operacije i održavanje, a 19 % na osoblje

(od 2013. do 2022.) povećala vojni proračun za 63 %, a SAD za samo 2,7 %. Pedantni SIPRI uvrstio je u američku vojnu potrošnju i vrijednost njezine vojne pomoći Ukrajini protekle godine: 19,9 milijardi dolara. SAD je od ukupne sume izdvojio 30 % (264 milijarde dolara) na opremanje, istraživanje i razvoj; 34 % na operacije i održavanje, te 19 % na osoblje.

BLIZINA KRIZNOG PODRUČJA

Gledajući sve njezine zemlje, Europa je 2022. povećala potrošnju za velikih 13 %. No, *lavovski dio* ide na Ukrajinu i Rusiju (SIPRI-jeva regija Istočna Europa), a SIPRI-jeva regija Srednja i

zapadna Europa povećala je potrošnju za 3,6 %. U potonjoj su skupini sve europske zemlje koje su članice EU-a ili NATO-a, a od 36 njih, 23 su povećale potrošnju. Po ukupnim izdacima prednjače sile kao što su Ujedinjena Kraljevina, Njemačka, Francuska i Italija. Od njih je potrošnju najviše povećao UK (3,7 %, pomoći Ukrajini od 2,5 milijarde dolara), a Italija ju je čak smanjila za 4,5 %. Blže kriznom području ima i drastičnijih primjera: Poljska je, očekivano, povećala potrošnju za 11 %. S obzirom na sve planirane nabave, a i one koje su tek počele, poljski će rast biti još veći. Cilj je poljske vlade da već 2023. obrambeni troškovi dosegnu 4 % udjela u BDP-u. Tijekom 2022. nitko u NATO-u nije dosegao taj broj, a više od 3 % izdvojili su samo SAD i Grčka. Što se tiče skandinavsko-baltičkog područja, Švedska je povećala izdvajanja za 12, Litva za 27, a Finska za čak 36 %. Najveći udio kod potonje zemlje ide na nabavu skupe flote aviona F-35 Lightning II. Finska je nedavno postala članica NATO-a. Najavila je da će 2023. vojna potrošnja dostići ciljani udio od 2 % BDP-a, a prošle je godine potrošila 1,72 %. Švedska očekuje da će postati članica, a jednak je cilj postavila za 2026. godinu. Estonija i Latvija tek očekuju skok sličan onom koji je napravila Litva. Sve govori da će u tome uspjeti već 2023. godine. Neočekivan je podatak i rumunski pad potrošnje od 2,6 %. Ali to je samo privremeno jer ta se zemlja spremila za još nekoliko velikih projekata nabave oružnih sustava. Od zapadnoeuropskih zemalja, dosta su više potrošile Španjolska (7,3 %), Nizozemska (12 %), Norveška (6,2 %), Danska (8,8 %) i Belgija (13 %). Još jedan zanimljiv kumulativni podatak onaj je o potrošnji članica NATO-a: izdvojile su sumu od 1232 milijarde dolara, što je 0,9 % više nego 2021. Dvije su trećine ukupne sume američke.

Pripadnici specijalnih snaga nigerijske mornarice na obuci s američkim marincima u Lagosu 28. travnja 2022. SIPRI-jev analitički tim u komentiranju rezultata istaknuo je upravo Nigeriju, koja je 2021. povisila potrošnju za 56 %, da bi je 2022. smanjila za 38 %

povećala vojnu potrošnju. Prošle godine potrošila je čak 640 % više nego 2021., i to je najveći skok u povijesti SIPRI-jevih analiza. Sa 36. skočila je na 11. mjesto globalne ljestvice. Zanimljivo su i podaci da je Ukrajina na obranu 2013. godine potrošila 1,6 %; 2021. godine 3,2 %; a 2022. godine 34 % BDP-a. Podaci su to koji jasno govore kolike napore obrambeni rat iziskuje od cijele zemlje unatoč brojnim zapadnim donacijama u naoružanju, vojnoj opremi i obuci. S druge strane, Rusija je povećala vojnu potrošnju za 9,2 %. Na svjetskoj ljestvici tako se s petog (2021.) popela na treće mjesto, preškočivši Indiju i Ujedinjenu Kraljevinu. Suprotno nekim uvriježenim mišljenjima, Rusija na vojsku troši puno manje (86,4 milijarde dolara u 2022.) od dviju prvoplasiranih supersirla. Prvo mjesto drže *nedodirljive* Sjedinjene Države, koje su 2022. potrošile 877 milijardi dolara i tako zauzimaju čak 39 % ukupne globalne vojne potrošnje. Slijedi NR Kina, koja je s procijenjene 292 milijarde potrošila trostruko manje. Međutim, znakovit je podatak da je Kina sa 4,2 % više napravila drugi najveći godišnji skok od 1995. godine. Usto, u zadnjih je deset godina

Foto: U.S. Air Force photo by Staff Sgt. Alexandra Minor

NEKA IZNENAĐENJA

Iako je riječ o članici NATO-a čiji je dio teritorija u Europi, SIPRI smješta Tursku u područje Bliskog istoka. U oči upada smanjenje obrambene potrošnje te zemlje za 26 %, za koje iz Stockholma navode da je dobrim dijelom posljedica tamošnje inflacije. Pad je zabilježen treću godinu zaredom, a pitanje je kako će se na vojni proračun 2023. te u idućim godinama odraziti nedavni katastrofalni potres. Ukupno gledajući, uvjek nemiran Bliski istok povećao je godišnju potrošnju,

VOJNI PRORAČUNI

najviše zahvaljujući Saudijskoj Arabiji, koja je potrošila 16 % više nego 2021. i s osmog se popela na peto mjesto svjetske ljestvice. Katar je povećao potrošnju za 27 %, ali zato je vojna sila Izrael potrošio 4,2 % manje, što je prvi takav slučaj još od 2009. godine. Još su dvije često napete SIPRI-jeve regije Južna Azija (Indija, Pakistan, Afganistan...) te Istočna Azija (NR Kina, Japan, Južna Koreja, Sjeverna Koreja...). Obje su povećale ukupnu potrošnju. Logično je da u Južnoj Aziji najviše otpada na Indiju, a u Istočnoj na Kinu. Indija je 4. na svjetskoj ljestvici po ukupnoj potrošnji, koju je povećala za 6 % u odnosu na 2021. SIPRI-jeva analiza navodi da je to posljedica pograničnih napetosti s Pakistanom i NR Kinom, a velik dio sredstava izdvaja se upravo za pogranične postrojbe te vojnu infrastrukturu. U tom je kontekstu zanimljivo da je Pakistan smanjio vojnu potrošnju za 2 %. Što se tiče Istočne Azije, Japan je potrošio 5,9 % više nego 2021., a 18 % više nego 2013. No, i za svoju rekordnu potrošnju od Drugog svjetskog rata, Zemlja Izlazećeg Sunca izdvaja tek 1,1 % BDP-a, pa je sigurno da ima još puno prostora za povećanja. Strategija nacionalne sigurnosti Japana izdana 2022. spominje cilj od 2 % do 2027. godine. Pomalo iznenadjuje da je Južna Koreja, kao istočnoazijiska gospodarska i vojna sila s izrazito nemirnim sjevernim susjedom, u 2022. smanjila potrošnju za 2,5 %. Iako je iz državne blagajne na obranu otislo velikih 46,4 milijarde dolara (9. u svijetu), potrošnja je pala prvi put nakon 22 godine. No, i to je dobrim dijelom posljedica inflacije jer je, nominalno, obrambeni proračun porastao za 2,9 %.

NAJBROJNJA REGIJA

U nekim je regijama zabilježen i pad potrošnje. Središnja Azija (nekadašnje sovjetske republike) čak velikih 29 %. SIPRI, doduše, za Turkmenistan i Uzbekistan nije imao relevantne podatke, a promjene kod Kirgistana i Tadžikistana nisu drastične. No, zato je Kazahstan 2021. potrošio 1,6 milijardi, a 2022. tek 1,1 milijardu dolara i tako povukao cijelo područje u minus. Manje su potrošile i sjevernoafričke

Foto: US Army / 11th Airborne Division / Benjamin Wilson

Izrael je vojna sila, a potrošio je 4,2 % manje, što je prvi takav slučaj još od 2009. godine

Foto: NATO

**Pripadnik češke
41. mehanizirane
bojne na
NATO-ovo vježbi
Strong Cohesion
2022 u Slovačkoj.
Češka je 2022.
povećala potrošnju
u krunama za
9,6 %, ali godišnja
inflacija od 16 %
zapravo znači da je
potrošnja smanjena
za 5,8 %**

**Vojnici 9. asamske
pukovnije Indijske
kopnene vojske
demonstriraju
nenaoružanu
borbu tijekom
bilateralne vježbe
s SAD-om Yudh
Abhyas 22. Indija
je četvrtva na
svjetskoj ljestvici
po ukupnoj vojnoj
potrošnji, koju je
povećala za 6 % u
odnosu na 2021.**

(Alžir, Maroko, Tunis, Libija) te supsaharske zemlje, koje čine *najbrojniju* SIPRI-jevu regiju. Analitički tim istaknuo je u komentiranju rezultata Nigeriju, koja je 2021. povećala potrošnju za 56 %, da bi je 2022. smanjila za 38 %. Spomenuta je i Etiopija, koja je potrošila 88 % više no 2021., najviše zbog vojne ofenzive na pristaše Narodne oslobodilačke fronte Tigrea (TPLF) na sjeveru zemlje.

Manje se troši i u regijama Srednja Amerika i Karibi te Južna Amerika, što je i logično s obzirom na činjenicu da je riječ o ipak nešto mirnijem dijelu svijeta, barem kad su posrijedi ratni i drugi veći oružani sukobi. Manje troše i najveći predstavnici, Brazil i Meksiko. Iz navedenih se podataka vidi da je, osim rata u Ukrajini, na brojeve vezane uz vojnu potrošnju u 2022. u više navrata utjecala inflacija, koja je pogodila mnoge dijelove svijeta. SIPRI zaključuje da mnoge zemlje nisu predvidjele toliki rast inflacije, pa onda nisu ni uskladile obrambene proračune s tim rastom. Još jedan primjer je Češka: povećala je svoju potrošnju u krunama za 9,6 %. No, godišnja inflacija od 16 % zapravo znači da je potrošnja smanjena za 5,8 %. Podsećamo na to da Institut temelji svoje izračune na realnoj vrijednosti dolara, pa je globalna potrošnja prema njima realno veća za 3,7 %. Usput i informira da su zemlje, ako se zanemari inflacija, tijekom 2022. na obranu potrošile 6,5 % više nego 2021. To bi bio najveći nominalni rast od 2010. godine.

VOJNA INDUSTRIJA

Stručnjaci, poznavatelji i ljubitelji vojnih tehnologija, naoružanja i opreme u Zadru nisu ostali razočarani: moglo se vidjeti, čuti i saznati puno različitih i novih stvari. Veseli što se jasno vidjelo da se hrvatska vojna industrija ne ustručava biti hrabra i inovativna te posvećena međunarodnim projektima

TEKST Ivan Galović i Domagoj Vlahović // FOTO Tomislav Brandt i Filip Klen

ASDA SVE VEĆA I ZNAČAJ

Nakon što je 2021. održana pod posebnim, pandemijskim uvjetima, Jadranska vojna i zrakoplovna izložba i konferencija (Adriatic Sea Defense & Aerospace Exhibition and Conference – ASDA) našla se pred novim izazovom. Prethodnih šest izdanja organizirano je u Splitu, u Spaladium Areni. Ove godine to više nije bilo moguće, pa je domaćin prvi put bio još jedan hrvatski grad na Jadranu – Zadar. Unutarnji izložbeni prostor u Višenamjenskoj dvorani Krešimira Čosića manji je od splitskog, a izlagača nikad nije bilo više. Preciznije, na službenim stranicama izložbe piše da ih je bilo 207. Organizatori su rješenje pronašli tako što su osim u središnjoj, velikoj izložbenoj hali, rasporedili štandove u još dvjema manjim. Ne može se reći da je to pozitivno utjecalo na preglednost cijelog mesta događaja, ali ako ste pratili putokaze na podu mogli

ste se lako snaći putujući od središnje hale C prema halama A i B. U svakom slučaju, profesionalci i zaljubljenici sigurno su se pobrinuli da obidi i vide što više. Trećeg je, ujedno zadnjeg dana, 5. svibnja, izložba bila otvorena za građanstvo, a najveću pozornost šire publike privukao je dodatni, vanjski izložbeni prostor. U njemu su pripadnici OSRH prikazali borbena oklopna vozila Patria, kao i helikopter Kiowa Warrior, a Američka kopnena vojska prikazala je oklopna vozila JLTV, M2A3 Bradley, te M1126 ICV-J (Stryker) u protuoklopnoj inačici naoružan sustavom Javelin. Glede Bradleyja, tvrtka Đuro Đaković Specijalna vozila ove je godine imala suizlagača, i to tvrtku BAE Systems, koja je danas nositelj programa Bradley. Predstavnici navedene tvrtke bili su prisutni na štandu na temelju suradnje na projektu opremanja Hrvatske vojske

tim borbenim vozilima pješaštva. Na vanjskom dijelu predstavile su se i tvrtke 4X4 Performance iz Hrvatske te AADS s Gibraltara, dovezavši vojno vozilo Jeep J8. 4X4 Performance dobavljač je i proizvođač pričuvnih dijelova za vojna vozila, a Gibraltari su distributeri X-POWER vitla te organizatori off-road škola i treninga. Uz vozila bila su izložena i vitla, ugradbene ploče za vitla, branici i felge za vojna vozila.

DOČEK S PUNIM SKLADIŠTIMA

Naši stalni čitatelji već znaju da ekipi Hrvatskog vojnika na početku običavaju posjetiti štand hrvatske državne Agencije Alan, među ostalim zadužene za plasman proizvoda hrvatske vojne industrije na

NIJA

svjetsko tržište. Predsjednik Uprave Agencije Ivica Nekić ustvrdio je da je ASDA dobar sajam koji se razvija i sigurno ima svoje mjesto, ne samo u Hrvatskoj nego i u široj regiji. "Globalni se obrambeni sustavi i vojne industrije reorganiziraju. Svi sad nastoje proizvesti i isporučiti što više, a glavni je problem nedostatak repromaterijala poput baruta i raketnih goriva", govorи Nekić te dodaje da će konačna analiza podataka o prometu hrvatske vojne industrije u 2022. vjerojatno pokazati rast proizvodnje i prodaje. Što se tiče hrvatskih top-proizvođača poput HS Produkta, Šestan-Buscha ili DOK-ING-a, naš sugovornik ističe da je najbitnije da i dalje intenzivno rade na inovacijama te razvoju, jer to je jedini način da se ostane na vrhu.

Uz već uobičajene hrvatske puške, pištolje i višecijevne raketne bacače,

Pozornost šire publike privukao je dodatni, vanjski izložbeni prostor s hrvatskim i američkim oklopnim vozilima te helikopterom Kiowa Warrior

na štandu Agencije Alan najzanimljivija su bila tri minobacača tvrtke M Adler D kalibra 60, 82 i 120 mm uz koje je bilo i pripadajuće streljivo. Sjetili smo se da nam je Nekić na izložbi ASDA 2021 rekao da Hrvatska od 2018. radi na tome da kroz organizaciju šest naših tvrtki može ponuditi cijelu paletu minobacačkog streljiva. Odluka je bila dalekovidna. "Navedenu kruzu repromaterijala mi smo dočekali s punim skladištima i danas proizvodimo velike količine tog streljiva", zaključuje Nekić.

Što se tiče palete pištolja i pušaka vlastite proizvodnje, karlovački HS Produkt nije izložio velike novitete. Ipak, njegov prostor opet je bio među najatraktivnijim i najposjećenijim. To može zahvaliti stručnjacima poput Dubravka Gvozdanovića i Franje Nađa, neumornih u poučnoj komunikaciji s posjetiteljima i demonstracijama *na suho*. Zanimljivo je što su na ASDA-i prvi put izloženi pištolji koje proizvodi Springfield Armory, veliki američki partner HS Produkta. Među njima su bila i oružja iz serija Ronin, Prodigy, SA-35, Emissary i Garrison. Neoružni novitet bio je skener-čitač RF-ID koji gotovo trenutačno očitava identifikacijske podatke pojedinog oružja. Dovoljno je prisloniti pušku ili pištolj na ploču ispod skenera i na zaslonu će se pojaviti serijski broj oružja i drugi po-

VOJNA INDUSTRIJA

daci pohranjeni na čipu instaliranom u kućište. Taj proizvod HS Produkt nudi državnim institucijama i drugim pravnim osobama, jer može biti dragocjen za praćenje brojnog stanja i druge evidencije pojedinih arsenala, od zaštitarske tvrtke sve do velikih vojnih ili policijskih postrojbi.

Dobro je dizajniran i opremljen bio i štand hrvatskog brenda TAKRAD. Utemeljile su ga tvrtke RIZ Profesionalna elektronika i Impel Group kako bi razvile hrvatski napredni taktički radio utemeljen na SDR (Software Defined Radio) tehnologiji. Na sajmu su predstavljene dvije inačice TAKRAD-a: ručna (uredaj za vojnika) i mobilna (uredaj za vozilo). Podsjetimo: Hrvatska vojska već ga je testirala i očekuje da će uskoro ući u operativnu uporabu kao standardni radiouređaj OSRH. U zadru smo saznali i za veliko međunarodno postignuće brenda: TAKRAD je uključen u program suradnje Impel Groupa i diva američke vojne industrije Raytheon. Zasad se zna da dvije tvrtke rade na integraciji TAKRAD-a s američkim vojnim softverom TAK, što su nam u dvorani potvrdili i na štandu podružnice Raytheon BBN.

IZVOZ OD 98 POSTO

Vrlo je zanimljiv bio i štand hrvatsko-estonskog brenda Vegvisir. Tvrtke iz dviju zemalja udružile su se kako bi za posade borbenih oklopnih vozila razvile sustav svijesti o situaciji.

Minobacači i minobacačko streljivo na štandu državne Agencije Alan. Zahvaljujući organizaciji šest tvrtki, Hrvatska je danas važan proizvođač i izvoznik tog streljiva

Posjetitelji su mogli vidjeti komponente sustava kao što su kamere, senzori i tzv. HMD (Head/Helmet Mounted Display) naočale. Sustav je testiran na vozilima estonskog OS-a, a nedugo nakon ASDA-e testirala ga je i Hrvatska kopnena vojska na vozilu Patria.

Šestan-Busch, još jedna tvrtka *velike trojke* hrvatske vojne industrije, svoje je vrhunske kacige prikazao na novodizajniranom štandu. Dizajn je više *vojnički* u odnosu na ranije, a zamišljen je konceptualno, tako da na neki način prikazuje proizvodni proces u tvornici u Prelogu. U segmentu osobne opreme predstavili su se dobro poznati Kroko i Galko, baš kao i Croshield, specijaliziran za balističke zaštitne prsluke i balističke ploče. Možda će trivijalno zazvučati činjenica da je na njegovu štandu rado vidjena bila lutka zaštitno-tragačkog službenog psa zaštićena odgovarajućim prslukom. Tvrta inače nudi čak pedesetak modela prsluka sa svim razinama zaštite. Velik se naglasak, uz *serijske* proizvode, stavlja na potrebe krajnjih korisnika, koji sami mogu izraziti što im je potrebno i tako *dizajnirati* vlastitu zaštitu. Dražen Frković, direktor Croshielda, ističe da je ASDA dobra prilika za susrete s partnerima, kolegama i potencijalnim kupcima. Čak 98 % proizvodnje se izvozi, primjerice u Kolumbiju, Čile, Nigeriju, Nizozemsku... U tijeku je širenje ponude i na taktičku te *outdoor* odjeću: hlače, košulje, jakne...

Osnovni Croshieldovi balistički materijali dolaze iz Izraela, a tkanine iz hrvatske tvrtke Čateks. Potonja je poznata po dugogodišnjoj suradnji s OSRH, posebno kad je riječ o borbenim odorama. Predsjednik Uprave Matija Bilandžija ističe da u pogonima u Čakovcu više ne koriste riječ *tkanine*, nego *materijali*, jer tehnologija se drastično mijenja. Na ASDA-i je predstavio dio svoje ponude, s naglaskom na dijelu asortimana koji koristi Hrvatska vojska. Vrijedi naglasiti da Čateksove proizvode danas koriste institucije iz petnaestak zemalja. Tvrta u realizaciji ima desetak inozemnih ugovora, a zadnji značajan vezan je uz opremanje Oružanih snaga Bosne i Hercegovine. "MORH potiče naš razvoj, iznimno

TAKRAD je uključen u program suradnje Impel Groupa i diva američke vojne industrije Raytheon. Otvorena je i suradnja sa slovenskom tvrtkom MIL Sistemika

nam je bitan zbog referencija. Želimo da i dalje bude točka koja će nam omogućiti testiranje novih materijala, želimo objektivnu analizu te povratne informacije od hrvatskih vojnika”, naglašava Bilandžija.

MALO O LOGISTICI..

Upravo je testiranje proizvoda koje provodi Hrvatska vojska tema o kojoj smo najviše razgovarali na štandu tvrtke Jelen Professional. Direktor prodaje Alen Ciglar rekao je da je u tijeku testiranje nove vojničke čizme. Riječ je o proizvodu iz kojeg stoji dvogodišnji razvoj. U odnosu na prijašnji, korišteni su novi, moderniji materijali: nova koža i bolja vodonepropusna membrana koja bolje *diše*, a nema metalnih dijelova. U potplatu je specijalni umetak koji apsorbira dio energije prilikom hodanja i tako je kralježnica manje opterećena. U potplatu je i *fast-rope* sustav zahvaljujući kojem je čizma manje opterećena kad se korisnik spušta ili penje po užetu. Masa jednog para čizmi smanjena je za otprilike 250 grama u odnosu na prethodni model koji koristi HV. Ciglar se pohvalio i izvoznim uspjehom: njihove čizme kupila je hongkonška specijalna policija. Taj posao bio je zahtjevan jer su Jelenovi stručnjaci morali uzeti u obzir posebne zahtjeve koji su uključivali i tamošnju klimu. “Neka rješenja i materijale primijenili smo prvi put, bilo je iznimno teško,

**Štand HS
Produkt
neizbjegjan je za
svakog posjetitelja
ASDA-e**

HYSTRIX – ITEKAKVA SADAŠNJOST

Da se u Žadru birao najatraktivniji izložak, bez sumnje bi ga većina pronašla na štandu DOK-ING-a. Prototip protuterističkog robotskog sustava MV-3 Hystrix s električnim pogonom velikih je gabarita: u standardnoj konfiguraciji ima duljinu 4,7, širinu 2,5, te visinu 3,5 m. Ukupna masa je 6,8 tona. Uz niski toplinski i zvučni odraz, operativna mu je brzina 8 km/h. Impresivnosti pridonosi oklop (razina zaštite NIJ 0101.06 Type IV), niz ugradenih senzora te komandna ploča koja kao da je izšla iz nekog scenarija o dalekoj budućnosti. Međutim, Hystrix je za DOK-ING itekakva sadašnjost. Gordan Pešić, član Uprave zagrebačke tvrtke, podsjeća nas na razvojni put Hystrixa, koji je počeo prvom inačicom na dizelsko gorivo. Svi detalji sadašnjeg sustava duboko su promišljeni, rađeni u suradnji s hrvatskim specijalnim policijskim postrojbama, ali i mrežom ATLAS, udrugom koja okuplja takve postrojbe iz više zemalja Europske unije. Ono na što će DOK-ING ubuduće staviti fokus kod svojih sustava jest veća autonomija, tj. uključenost umjetne inteligencije koja će služiti za što veće rasterećenje čovjeka kao operatera. Ono u čemu je DOK-ING aktivran jest i korištenje tzv. europskih fondova za svoje inovativne projekte. “U zadnje četiri godine iz njih smo prikupili otprilike sedam milijuna eura i to nam omogućava brži i učinkovitiji razvoj našeg portfelja. Sjećate se da smo počeli s razminiranjem, a sad otvaramo potpuno nove niše poput protuterorizma ili NBKO-a”, ističe Pešić. Kod potonjeg podsjećamo na modularni besposadni sustav na hibridni pogon Komodo, koji se zasad razvija u NBKO inačici. No, DOK-ING ne zanemaruje svoj temeljni posao – humanitarno razminiranje. Prodaja u tom segmentu ide dobro, a u veljači 2023. tvrtka je, zahvaljujući američkom donatoru, poslala prva dva od dogovorenih osam robotskih vozila za razminiranje u Ukrajinu.

VOJNA INDUSTRIJA

ali uspjeli smo", ponosan je direktor. U vojničkim razgovorima često se čuje da je logistika nevidljiva, a presudna za uspjeh. Kad govorimo o hrvatskoj vojnoj industriji, to se može primijeniti na tvrtku Hidraulika Kurelja iz Donje Stubice. Njezina rješenja često možemo vidjeti kao dijelove taktičkih transportnih vozila Hrvatske vojske: cisterne za gorivo i vodu, navlakače i druge sustave... Tvrtka je zastupnik nekoliko renomiranih stranih proizvođača, no za ugradnju npr. cisterni na taktičke kamione u skladu sa zahtjevima naručitelja koristi i vlastita inženjerska rješenja. S MORH-om suradijeviše od 15 godina, što na održavanju, što na isporuci novih sustava, uključujući i terenske viličare. Netom nakon isporuke određene količine navlakača Hrvatskoj vojsci dogodio se katastrofalan potres u Petrinji. Vojska je tako mogla još učinkovitije pružiti pomoć civilnoj zajednici, ponajprije transportom različitih kontejnera.

FRANCUSKI KONZORCIJ

Što se tiče stranih proizvoda, najveći interes izazvao je višenamjenski borbeni avion Rafale, koji će uskoro postati najmoćnije borbeno sredstvo OSRH. Njegov je proizvođač, francuska tvrtka Dassault Aviation, zlatni sponzor izložbe. Avion je prvi put predstavljen u hrvatskim bojama, i to u obliku prilično velike makete u

Nove vojničke čizme na štandu tvrtke Jelen Professional

omjeru 1 : 5, na štandu konzorcija Rafale International, koji uz Dassault čine još Safran te Thales. Dijeleći mnoštvo promotivnih materijala, Francuzi su se pobrinuli da se posjetitelji dobro upoznaju s osnovnim značajkama letjelice, a maketa je bila najpopularnija pozadina za fotografiranje u Višenamjenskoj dvorani Krešimira Čosića.

Članice konzorcija imale su i vlastite štandove: Safran Vectronix, švicarska podružnica Safrana, proizvođač je optičke opreme i senzora za vojne i policijske zadaće. Među proizvodima su ručni laserski daljinomjeri i uređaji za noćno promatranje, tronožni sustavi za akviziciju ciljeva i sustavi za združenu paljbu. Topnicima je svakako najzanimljiviji izložak bio prijenosni sustav za određivanje ciljeva iz serije Stern. On omogućuje mobilnim snagama određivanje točnih položaja ciljeva u gotovo svakom okruženju i pod svim uvjetima. Čak i u okruženju s poremećenim GPS-om ili u gusto naseljenim urbanim područjima taj bi sustav trebao isporučivati pouzdane podatke o cilju s iznimno visokom preciznošću – pogreška lokacije cilja (TLE) koja odgovara standardu CE90 CAT 1 (odstupanje od cilja manje od šest metara). U kombinaciji sa sustavom MOSKITO TI mogu se promatrati ciljevi na udaljenostima do deset kilometara. Postoje i opcije funkcije noćnog gledanja i termalne slike koje znatno proširuju mogućnosti učinkovitog i pouzdanog pronaalaženja ciljeva. Položaj tima za vatrenu potporu određuje se integriranim digitalnim kompasom, a pritiskom na gumb može se poslati u taktički operativni centar.

Thales je predstavio makete radara. GM200 višenamjenski je radar srednjeg dometa namijenjen otkrivanju i praćenju ciljeva u rasponu od niskoletićih, sporih, s malim odraznim površinama, do visokih manevarskih *stealth* ciljeva. Može otkriti i *iskračuće* helikoptere. GM200 pruža oružanim snagama koordinate lansiranja i potencijalnih zona udara topništva, raketa i minobacača, za više istodobnih prijetnji. Zasnovan je na arhitekturi radara GM400, radi u S-opsegu, maksimalni domet u promatračkom modu je 250 km, a u borbenom 100 km. Visina otkrivanja ciljeva iznosi 24-25 km. GM200 autonomno je rješenje dizajnirano da smjesti radar, antenski stup, generator napajanja i operativnu kabinu za smještaj dvaju operatera u ISO zaštitnu kabinu od 20 stopa. Ima ugrađenu jedinicu za napajanje koja održava 24-satni autonomni rad. Isporučuje se u mobilnoj i stacionarnoj ina-

Osnovni balistički materijali za zaštitne prsluke tvrtke Croshield dolaze iz Izraela, a tkanine iz hrvatske tvrtke Čateks

čici. Vrijeme spremnosti za rad iznosi 15, a za napuštanje položaja deset minuta. Otkriva prijetnje u području od -7 do +70 stupnjeva po elevaciji (3 s za otkrivanje, 1,5 s za praćenje). Ima opremu za borbu protiv elektroničkog ometanja. Srednje vrijeme rada bez kritičnih kvarova iznosi 3000 sati. GM200 postoji i u poboljšanim inačicama GM-200MM/A (all-in-one radar) i GM-200MM/C (kompakt), a oba su u 4D AESA konfiguraciji. GM-200MM/A ima maksimalni domet u promatračkom modu 350 km, dok visina otkrivanja ciljeva iznosi 30 km. Otkriva dronove brzine od 10 m/s naviše. GM-200MM/C razvijen je u suradnji s OS-om Nizozemske. Radi se o softverskom definiranom radaru, koji automatski detektira i prati rakete, topništvo i minobacače, projektile, zrakoplove te klasificira dronove. Maksimalni je domet u promatračkom modu 400 km, a može raditi potpuno autonomno ili daljinski.

ASDA je zainteresirala još jednog francuskog diva: vojnoproograđenu tvrtku Naval Group. Na njezinu je štandu bila izložena maketa korvete Gowind, a predstavnik tvrtke u Zadru bio je nekadašnji pilot mornaričkog helikoptera Aymeric Moullart de Torcy. "Ovo je za nas jedinstvena prilika da se susretнемo praktički s cijelom obrambenom industrijom te obrambenom zajednicom Hrvatske i okolnih zemalja, kao i predstavnicima ratnih mornarica te prezentiramo svoje proizvode", rekao nam je bivši časnik. "Hrvatska i Francuska strateški su partneri i postoje brojne mogućnosti suradnje", zaključuje de Torcy.

ZANIMLJIVOSTI IZ IZRAELEA

Na štandu izraelske tvrtke Rafael moglo su se vidjeti makete serije protuoklopnih vođenih raketa Spike, maketa protuzrakoplovog sustava Spyder te videoprezentacije rješenja za kibernetičku obranu. Kako ističu Izraelci, osim kvalitete i učinkovitosti njihovih proizvoda, glavni aduti kojima idu prema potencijalnim kupcima poput Hrvatske jesu operativna dokazanost sustava, kao i brzina isporuke. Izložene su makete Spike SR, Spike LR2, Spike ER2 i Spike NLOS, s tim da je

MISTRAL I POGODCI IZ SIMULATORA

Štand tvrtke MBDA, specijalizirane za različite projektile, izložio je jednu manju maketu višenamjenskog borbenog aviona Rafale. Bile su tu i makete projektila zrak-zrak srednjeg dometa MICA IR i MICA RF u stvarnoj veličini. Prikazana je i umanjena maketa MICA NG (New Generation), koja bi trebala biti operativna od 2026. godine. Tvrta je na osnovi projektila MICA razvila i PZO sustav s vertikalnim lanserom VL MICA. Izradene su i podinučice namijenjene uporabi s kopna i brodova.

Među najatraktivnijim sadržajima na cijeloj izložbi bio je simulator MBDA-inih prijenosnih sustava za protuzračnu obranu kratkog dometa Mistral. Podsetimo da je u tijeku program opremanja OSRH najmoderijom inačicom Mistral 3. Sustav navođenja je infracrveni. Ima sposobnost *ispali i zaboravi*, te proklamirano uspješnost pogotka od 97 %, što bi bila najveća razina pouzdanosti od svih sustava u klasi. Velika je prednost sustava u tome da se njim lako rukuje, u što se ekipa Hrvatskog vojnika mogla uvjeriti i preko simulatora. Nakon što su nas opremili VR naočalamama, sve što smo morali učiniti jest da kao *operatori* uz upute *zapovjednika* pronađemo virtualnu metu, *zaključamo* je spajanjem dvaju virtualnih krugova na zaslonu te stisnemo lansirni gumb. Tad smo mogli slobodno zaboraviti na projektil jer pogodak je bio – siguran. Ako je suditi po simulatoru, Hrvatska vojska dobit će zaista izvanredan PZO sustav.

potonja najnovija raka 6. generacije. Radi se o višenamjenskoj elektrooptičkoj precizno navođenoj raketni koja djeluje na ciljeve izvan vidnog polja. Poboljšane mogućnosti 6. generacije su: nove kontrole salve (plotuna), *primopredaja* sustava, snimanje slike cilja i povećan domet. Operater iz jednog lansera može istodobno lansirati i kontrolirati plotunom do četiri raketu. *Primopredaja* raketu i prijenos upravljanja lansiranog NLOS-a može se provesti između različitih platformi na bojištu tijekom leta na cilj. U umreženom sustavu, besposadna letjelica predaje NLOS-u snimljenu sliku cilja na koji treba djelovati. Više nisu potrebne koordinate, nego će na putu do cilja NLOS prepoznati dobivenu sliku cilja i na njega izravno djelova-

VOJNA INDUSTRIJA

Topnicima je zanimljiv bio Safranov prijenosni sustav za određivanje ciljeva iz serije Sterna

ti. Ta je sposobnost posebno korisna kad postoji nekoliko sličnih ciljeva. Na primjer, ako je nekoliko protivničkih tenkova identificirano u blizini, sposobnost prikupljanja slike cilja omogućuje NLOS-u razlikovanje vozila i identificiranje zapovjednikova tenka ili najvažnijeg protivničkog sredstva te njegovo izravno pogadanje. Povećan domet NLOS-a sad iznosi 50 km kad se lansira iz helikoptera i do 32 km s kopna i mornaričkih platformi.

Serijski PZO sustava Spyder ima novog člana: Spyder-All-In-One. Za razliku od prethodnih modela, nova inačica kombinira vozilo s radarem, vozilo za upravljanje i kontrolu te vozilo za lansiranje u jedno vozilo. Kao bazno vozilo može se koristiti teški kamion Tatra 815-7 8x8 na koji se postavljaju lanser i radarski sustav. Radar je 4D AESA, postavljen na središnji jarbol koji pruža pokrivenost unutar 360 stupnjeva. Može otkriti prijetnju veličine malog drona na 18 km, drona srednje veličine na 80 km, transportni avion na 200 km, lovac na 110 km, lovac malog odraza na 60 km, helikopter na 80 km, minobacač na 18 km, rakete/projektili na 24 km, vozila i brodove srednje veličine na 80 km te velike brodove na 130 km. Vozilo je opremljeno lanserom s osam projektila, jednakim kao na sustavima Spyder MR/LR. Za manje udaljenosti, do 15 km, upotrebljava se raketa Python-5 SR s infracrvenim sustavom samonavođenja i I-Derby SR za udaljenosti do 20 km. Za veće udaljenosti, do 40 km, upotrebljava se raketa povećanog dometa I-Derby ER koja ima aktivno radarsko samonavodenje. Maksimalna visina djelovanja za Python-5 SR iznosi šest kilometara, za I-Derby SR devet kilometara, a za I-Derby ER 12 kilometara. Maksimalno je moguće istodobno djelovati na četiri cilja. Vrijeme spremnosti za djelovanje je tri minute, a toliko je potrebno i za napuštanje paljbenog položaja.

ZAŠTITA OD DRONOVА

Zahvaljujući hrvatskoj tvrtki Luveti na sajmu je predstavljen još jedan utjecajan izraelski proizvođač: Elbit Systems. Na glasak na štandu stavljen je na protudronski sustav ReDrone.

VOJNI ELEKTRIČNI MOTOCIKL

Slovenska tvrtka STRiX eMotors predstavila je prototip vojnog enduro/cross motocikla na električni pogon. Kako kažu na štandu, STRiX je robustan, izdržljiv, tih, snažan i ima povećanu autonomiju kretanja sa zamjenjivom baterijom s brzim punjenjem (CCS kompatibilna). Dizajn omogućava nošenje oružja na upravljaču ili na zaštitnom oklopnu motoru. Imala je malo toplinski odraz, vrlo je tih i stvara vrlo mali infracrveni trag. U specijalnim situacijama može se kretati unatrag. Baterija se lako zamjenjuje. Masa motocikla je 118 kg, a snaga motora 70 kW (95 KS). Maksimalna brzina je 125 km/h, a autonomija kretanja 80 minuta intenzivne vožnje. Punjenje baterije traje dva sata, a brzo punjenje samo 20 minuta. Na tržištu bi trebao biti dostupan u listopadu ove godine.

DASSAULT AVIATION

Dizajniran je za vojnu, ali i civilnu upotrebu. To je, kako kažu u Luvetiju, jedinstven skup integriranih protumjera koji istodobno otkriva, identificira, klasificira, locira, prati, neutralizira, manipulira i uklanja višestruke prijetnje, u urbanim i ruralnim okruženjima, danju i noću i u svim vremenskim uvjetima. Temeljen na Elbit Systems EW & SIGINT tehnologijama, ReDrone kombinira naprednu obradu signala, algoritme odlučivanja, C4I sposobnosti, kibernetičke tehnike te aktivne i pasivne senzore – uključujući SIGINT, RADAR, EO/IR, Acoustic i Cyber. Svi su integrirani u otvorenoj, jedinstvenoj platformi i pokreću se iz jedne kontrolne stанице. ReDrone može instalirati jedna osoba za manje od 20 minuta. Sustav blokira sve radiokomunikacijske kanale i GNSS signale. Ima kompaktni RF odašiljač koji privremeno ometa sustav zapovijedanja i kontrole drona. Napredne mogućnosti uključuju manipulaciju i preuzimanje potpune kontrole nad dronovima. U fazi preuzimanja, sustav omogućuje operateru preuzimanje komunikacijskog kanala ciljane besposadne letjelice i potpunu kontrolu nad njom. ReDrone zatim može dron s određenim GPS koordinatama poslati naredbu za sigurno slijetanje na unaprijed određeno mjesto. Razgovarali smo i s predstavnikom Elbita Dragandom.

**Avion Rafale prvi
je put predstavljen
u hrvatskim
bojama, i to u
obliku prilično
velike makete u
omjeru 1 : 5**

**Rafael je izložio
makete projektila
Spike SR, Spike
LR2, Spike ER2 i
Spike NLOS**

VULCANO – DOMET OD 100 KM

Među njemačkim tvrtkama zapažena je Diehl Defence. Njezini su djelatnici istaknuli partnerstvo s talijanskim tvrtkom Leonardo, iz kojeg je proizšlo navođeno topničko streljivo Vulcano u kalibruru 155 mm. Ta serija streljiva kombinira preciznost cilja s opcijom prekida misije nakon ispaljivanja, što je jedinstveno svojstvo. Proklamirana je udaljenost gadaanja čak sto kilometara. Može se ispaljivati iz samohodnih (njemačka PzH 2000, francuska Caesar i američka M109) te vučenih haubica (englesko-njemačko-talijanska FH-70 i američka M777A2). Mornarička inačica Vulcana u kalibruru je 127 mm, može se koristiti u 127 mm/64 lakim i 127/54 mm mornaričkim topovskim sustavima tvrtke Leonardo.

Nedelkoskim, nekadašnjim časnikom i pilotom sjevernomakedonskog zrakoplovstva, koji nam je prenio neka od svojih iskustava pilotiranja jurišnim helikopterom Mi-24 opremljenim Elbitovim elektroničkim sustavima. Luveti zastupa i kanadsku tvrtku MED-ENG i predstavio je njezino protuexplozijsko odijelo EOD 10. Sličan je proizvod već neko vrijeme u uporabi u OSRH, no nova inačica znatno je manje mase (17 %) i navodno pruža bolju mobilnost te cijelokupnu zaštitu. Poboljšana je ventilacija odijela, kao i materijali, a ergonomski dizajn omogućuje veći spektar pokreta za ruke, noge i struk te puno slobodnije mičanje glave. Kaciga EOD 10 potpuno je preoblikovana, ima sustav glasovne komunikacije i nove mogućnosti regulacije svjetla te poboljšane sustave upozorenja. Komplet EOD pruža operaterima uravnoteženu zaštitu od četiri glavnih prijetnji kod eksplozija: predtlaka, fragmentacije, udara i topline. Odijelo ublažava toplinski stres zahvaljujući dvama novim ventilacijskim sustavima: jednim u jakni i drugim u kacigi. Novina je osobna priлагodba za četiri korisnika, pri čemu svaki od njih s pomoću posebnog hardvera i softvera ima svoje postavke i odijelo mu se odmah prilagođava.

SKANDINAVSKI PROTUKLOP

Norveška tvrtka Nammo izložila je paletu streljiva u kategoriji topova srednjeg kalibra od 20 do 57 mm, ali i topničko streljivo kalibra 155 mm, za kojim vlada velika potražnja. Sve

VOJNA INDUSTRIJA

Namovo streljivo u tom kalibru može se ispaliti iz bilo kojeg topničkog oružja duljine cijevi 52 kalibra, ali i iz drugih, s tim da je domet onda znatno manji. Primjerice, Nammo 155 mm IM HE-ER ima potvrđeni domet od 41 km kad se ispaljuje iz modernog topničkog sustava L52, a iz L39 samo 30 km. Norvežani su izložili i prijenosne jednokratne protuoklopne sustave. M72 namijenjen je za djelovanje protiv oklopnih vozila, ima kalibr 66 mm te masu 5,8 kg. Učinkovit je na udaljenostima do 350 metara. M141 BDM učinkovit je na udaljenosti od 250 metara, a maksimalni domet gađanja je 1000 metara. U kalibru je 83 mm. Namijenjen je za djelovanje po infrastrukturnim objektima (bunkeri, zgrade). Projektil je sposoban probiti do 200 mm betona, 300 mm cigle ili 2,1 m vreća s pijeskom. Bojnu glavu aktivira upaljač koji može razlikovati tvrde i meke ciljeve. Na mekim ciljevima, kao što su vreće s pijeskom, detonacija se odgada sve dok se projektil ne *zabije*. Bojna glava detonira odmah u dodiru s tvrdim ciljevima.

I švedska tvrtka SAAB predstavila je protuoklopne sustave s palatom streljiva – NLAW i Carl Gustaf M4. Jednokratnim NLAW-om rukuje jedan operater; ima masu 12,5 kg, duljinu 1016 mm i promjer 150 mm, a masa rakete je 6,5 kg. Lansiranje se aktivira s pomoću barutnog punjenja s protutežom izbaćenom sa stražnje strane, što omogućuje uporabu u zatvorenim prostorima. Brzina izlaska rakete iz cijevi je 40 m/s, a nakon što prijeđe nekoliko metara, njezin raketni motor počinje povećavati brzinu leta do maksimalne brzine od 275 m/s. Stvarni je domet pri gađanju na pokretne ciljeve od 20 do 400 m, a na nepokretne na udaljenosti do 800 m. Nakon što raketa putuje dulje od 5,6 s ili prelazi udaljenost veću od 1000 m, aktivira se mehanizam samouništenja. Raketa nije samonavođena, ali ima neka slična svojstva. Postoje dva načina odabira napada – napad odozgo prelijetanjem (OTA) za borbu protiv oklopnih oružja i izravni napad (DA) za druge ciljeve.

Carl Gustaf M4 ručni je, višenamjenski, s ramena lansirni

HYBRID je besposadna letjelica dizajnirana za izviđanje i nadzor te pokretana gorivnim člancima

prijenosni višekratni protuoklopni sustav, namijenjen za uništavanje oklopnih vozila, pješaštva, bunkera, zrakoplova na stajanci. Može se koristiti i za stvaranje dimne zavjese te osvjetljivanje prostora. M4 je u kalibru 84 mm, ima masu 6,7 kg i duljinu 950 mm. Puni se odostraga kao klasičan top. U načelu, oružjem upravlja dvočlana posluga. Uigrana poslužna obično može napuniti i ispaliti od četiri do šest projektila unutar jedne minute. Teoretska brzina paljbe kreće se od šest do 10 projektila u minutu i ovisi o položaju za gađanje, vrsti streljiva te zamoru posade. Paleta streljiva koja obuhvaća čak 18 tipova čini M4 fleksibilnim oružjem.

EUROPSKI PROJEKTI

Slovenska tvrtka Guardaris predstavila se palatom simulatora za različita oružja. Na štandu je predstavljen MATS-S (Man-portable anti-tank systems – simulator). Riječ je o simulatoru protuoklopnih sustava RGW 60, 90 i 110, kombinaciji replika tih oružja i okruženja virtualne stvarnosti. Scenarij se prikazuje na integriranom mikromonitoru u uređaju za ciljanje. Njim se može osposobljavati pojedinačni operater ili skupina. Istodobno se može bežično povezati do šest replika protuoklopnih sustava. Svi se ti simulatori pokreću tehnologijom simulacije u realnom vremenu

Luveti zastupa kanadsku tvrtku MED-ENG i predstavio je njezino protuexplozijsko odijelo EOD 10

PROTUDRONSKA RJEŠENJA IZ SINGAPURA

Prvi je put na izložbi bila singapurska tvrtka TRD, koja je predstavila protudronska rješenja Orion. Radi se o ometačima (jammer) različitih konfiguracija. Jedno je takvo rješenje protudronska puška Orion-H9. Pokriva pet radiofrekvenčnih pojaseva i četiri satelitska navigacijska sustava: zato je u nazivu broj devet, dok H znači handheld – ručni. Domet je između jedan i dva kilometra, ovisno o tipu drona. Baterija može izdržati jedan sat u punom režimu rada. Masa puške iznosi sedam kilograma. Postoji i sustav Orion-10, koji uz pušku, u ruksaku ima ometač mase 15 kg, a učinkovit je protiv roja dronova na udaljenosti od 500 m unutar 360 stupnjeva.

registriranom pod zaštitnim znakom Guard. To je zapravo softver koji podrazumijeva preciznu simulaciju svih parametara potrebnih za obuku. Softver je realan i u rangu je VBS-a 2 koji koristi Hrvatska kopnena vojska. Zanimljivo je da simulatori ne primjenjuju lasersku tehnologiju, nego LED tehnologiju u modulu SAS koji u realnom vremenu prikuplja precizne informacije o kretanju oružja, ponašanju strijelca te okidanju i vremenu pucanja.

Tvrtka je i lider europskog projekta FIIST – Future Integrated Indoor Soldier Training u kojem sudjeluju četiri tvrtke: uz Guardiaris, tu je i Instalaza (Španjolska), ITEC (Austrija) te Madritsch Weapon Technology (Austrija). FIIST je fokusiran na izradu jedinstvenog koncepta taktičke obuke vojničke desetine s više tipova digitaliziranih replika oružja i udaljenom oružnom stanicom koja se nalazi na borbenom vozilu pješaštva. Svi sudjeluju u istom scenariju simulirane borbe. Na europske fondove velikim se dijelom oslanja i hrvatska tvrtka Alfatec Group, koja je predstavila projekt HYBRID (Hydrogen Battlefield Reconnaissance and Intelligence Drone). Vrijednost projekta koji finansira Europski obrambeni fond gotovo je 3,4 milijuna eura. Razvija se u partnerstvu s francuskom tvrtkom Delair te grčkom tvrtkom ISD SA Integrated Systems Development. HYBRID je besposadna letjelica dizajnirana za izviđanje i nadzor, pokretana gorivnim člancima, tj. elektrokemijskim uređajima za izravnu pretvorbu kemijske energije u električnu. Alfatec Group kroz projekt će razvijati softver koji će s pomoću umjetne inteligencije prepoznavati objekte na tlu. Delairovi dronovi daju visokokvalitetne točne RGB, LiDAR ili višespektarske podatke, a mogu biti i rješenje za noćni i dnevni nadzor infrastrukture ili osjetljivih područja. Testiranje će biti provedeno u Hrvatskoj. Projekt treba biti završen 2025. Delair će za projekt koristiti svoj dron DT 46 koji ima sposobnosti vertikalnog polijetanja i slijetanja (VTOL). Može letjeti oko četiri sata, a inačica s fiksnim krilima sedam i pol sati. Vrijeme potrebno za pretvaranje fiksne u VTOL letjelicu je 15 minuta. Masa je 25 kg. Na visini od

Među predstavljenim mornaričkim tvrtkama našao se i francuski div Naval Group

200 m potpuno je tiha, nema radarski ni akustični odraz. Može nositi korisni teret mase pet kilograma. Komunikacija je moguća na udaljenostima do 100 km putem enkripcije AES-256. Za kraj svakako vrijedi spomenuti još jedan europski projekt: LEVIATAD, koji je u okviru ASDA-e predstavio Hrvatski klaster konkurentnosti obrambene industrije. Osim naše zemlje, zasad su u projekt uključene i institucije iz Belgije, Francuske i Italije.

Cilj je projekta dovesti mala i srednja poduzeća do suradnje na razini EU-a u pomorskoj obrani, odnosno stvaranje EURO klastera u području mornaričke obrane (Naval Defence). To će se postići uspostavom akceleratora i programa financiranja koji će se provoditi u nekoliko sljedećih godina. U svakom slučaju, na ASDA-i se dalo primijetiti da koncepti suradnje različitih tvrtki iz različitih zemalja, posebno europskih, postaju sve češći. Tvrte ih usto rado predstavljaju na dogadjajima poput Jadranske vojne i zrakoplovne izložbe i konferencije. ASDA nije veliki vojni sajam, ali sve je veći i sve važniji. Stručnjaci, poznavatelji i ljubitelji vojnih tehnologija, naoružanja i opreme nisu ostali razočarani: moglo se čuti i saznati puno različitih i novih stvari. Ono što je najvažnije jest da se jasno vidjelo da je hrvatska vojna industrija sve jača, da se razvija i da se ne ustručava biti hrabra i inovativna. Uključuje sve veći broj tvrtki te znanstvenih institucija koje bismo nekad nazvali *civilinima*, a danas se bave najmodernijim tehnologijama koje imaju itekakvu vojnu primjenu.

NOĆNA OPREMA

Španjolska tvrtka NVLS prvi je put bila na ASDA-i. Predstavila je opremu za noćno gledanje, kao i termalne uređaje za kopnenu vojsku, mornaricu i zrakoplovstvo. Njegini su proizvodi monokulari EVO MONO 40, 42, 50, 52; binokulari EVO BINO 40, 42, 50, 52; laserski daljinomjeri HORNET LRF, Nyx-4, MINI CLUP-ON LRF, kao i termalni ciljnici TWS za streljačko naoružanje. Izdvojen je sustav EVO MONO 52. Može se koristiti za različite vrste misija kao monokular, binokularne naočale, montiran na oružje, montiran na kacigu, ručni uredaj ili čak za borbene ronitelje.

PODLISTAK

Ključ uspjeha tenkova u godinama nakon Drugog svjetskog rata bio je u njihovim glavnim oružjima

RANI POSLIJERATNI RAZVOJ

Okončanje Drugog svjetskog rata samo je nakratko dovelo do globalnog razoružanja. Ili bolje rečeno, do raskida ugovora o proizvodnji novih količina oružja. Međutim, nije se ponovilo veliko razoružavanje i smanjenje oružanih snaga kao nakon Prvog svjetskog rata. To će se dogoditi tek početkom 1990-ih, nakon raspada SSSR-a. Jedna je od posljedica drugog globalnog sukoba izdvajanje dviju dominantnih sila, svojevrstan politički duopol kojim su dominirale Sjedinjene Američke Države i Sovjetski Savez. Staljinov SSSR nije krio namjeru da revolucijama i ratovima poveća broj zemalja kojima vladaju komunisti. Najveća zemlja svijeta imala je sve do 1991. u Europi stotine tisuća vojnika i desetke tisuća tenkova te drugih borbenih oklopnih vozila spremnih za širenje komunizma. Preko Europe spustila se željezna zavjesa, a jedna od posljedica bila je utrka u naoružanju. Prvi veliki sukob nakon Drugog svjetskog rata bio je Korejski rat. Sve su ga strane vodile uglavnom oružjem razvijenim do 1945. godine. Iznimka je bila

TEKST
Mario Galić

prva masovna pojava borbenih aviona na mlazni pogon. Glavni tenk sjevernokorejskih i kineskih snaga bio je T-34/85, uz nešto teških tenkova IS-2 i IS-3. Glavni tenkovi savezničkih snaga predvođenih Sjedinjenim Državama bili su M4 Sherman i M26 Pershing. Dakle, Korejski rat izbio je prerano da bi u njemu sudjelovali tenkovi prve poslijeratne generacije. Najpoznatiji je i najuspješniji tenk iz te skupine sovjetski T-54/55. Amerikanci su razvili M47 i M48 Patton, a Britanci Centurion 3.

MALO MJESTA ZA ORUŽJE

U prethodnom nastavku (Ostavština Drugog svjetskog rata, HV br. 681) navedeno je da je Crvena armija imala seriju relativno uspješnih teških tenkova te da su zadnja dva (IS-2 i IS-3) bila naoružana topom D-25T kalibra 122 mm. To je bio najveći tenkovski top ne samo Crvene armije nego i svih tenkova korištenih od 1939. do 1945. Ne iznenađuje stoga da je Crvena armija planirala taj top ugraditi na što veći broj tenkova,

Vrlo brzo postalo je jasno da je top D-25T puno prevelik za T-34, pa su Sovjeti pokrenuli projekt razvoja naprednjeg tenka T-44

pa tako i na glasoviti T-34. Međutim, vrlo brzo postalo je jasno da je D-25T puno prevelik za T-34 pa je pokrenut projekt razvoja naprednjeg tenka T-44. No, D-25T bio je toliki da ga nije bilo lako ugraditi ni u nešto veću kupolu kakvu je imao T-44. Crvena armija istodobno je razvila samohodni topnički sustav SU-100 s topom D-10S kalibra 100 mm, čija je osnova bio mornarički top B-34. Kako je D-10S bio izvrstan u protutenkovskim zadaćama, javila se ideja o ugradnji u T-34. Krajem 1944. tvornica Zavod imena Staljina iz Gorkog (danas Nižni Novgorod), razvila je top prilagođen tenku. Prozvan je LB-1 u čast jednom drugom sovjetskom duž-

Tenkovi T-55 proizvodili su se gotovo četrdeset godina, i to u SSSR-u i nekim zemljama Varšavskog ugovora. Primjerak na fotografiji koristila je Hrvatska vojska u Domovinskom ratu, a zahvaljujući donaciji OSRH, od ožujka 2020. izložen je kod spomen-obilježja u Čakovcu. U prvom je planu top D-10T

Foto: Mladen Čobanović

nosniku, Lavrentiju Pavloviču Beriji (1899. – 1953.), i bio je sličan topu D-10S. Najeće izmjene odnosile su se na prilagodbu ugradnje tako velikog topa u malu kupolu. Stoga je dobio plinsku kočnicu na ustima cijevi i pojačan hidraulički ublaživač trzaja. Top je ugraden u T-34, a testiranja su obavljena početkom travnja 1945. Testiranje je bilo uspješno, pa je LB-1 preporučen za ugradnju na T-34. No, kako se bližio kraj rata, to se nikad nije dogodilo. Logičan je prijedlog bio da se LB-1 ugradи u suvremeniji T-44, čiji je razvoj bio pri kraju. Bilo bi to primamljivo rješenje da je Drugi svjetski rat potrajan još koju godinu. Međutim, novi je tenk došao prekasno i daljnji razvoj činio se kao bacanje novca. Jedna od zamjerkki topu LB-1 bila je da je prekomplikiran. No te su komplikacije bile posljedica pokušaja ugradnje u skučenu kupolu tenka T-34. Ako bi se LB-1 ugradio u kupolu koja je veličinom prilagođena za ugradnju topa D-25T, onda ne bi trebao biti komplikiran.

PODLISTAK

Projektni biro OKB-9 iz Sverdlovska (danas Jekaterinburg) bio je oprezan i na osnovi D-10S razvio je D-10T. Za razliku od LB-1, nije imao plinsku kočnicu, a sustav smanjenja trzaja bio je puno jednostavniji. Međutim, Crvena armija nije vjerovala u svrhotost ugradnje topa kalibra 100 mm u odnosu na 122 mm kakav je imao top D-25, tj. njegova inačica D-25-44. Organizirano je stoga svojevrsno natjecanje na kojem je pobijedio D-10T.

DESETLJEĆIMA UPRVOM PLANU

Unatoč razlikama u kalibru, probognost granata koje su ispaljivali D-10T i D-25-44 bila je jednaka – 175 mm. To je bio rezultat činjenice da je D-10T imao znatno veću početnu brzinu granate (880 m/s) u odnosu na D-25-44 (795 m/s). Brzina paljbe manjeg topa bila je osam granata u minuti, dok je najbolja posada iz velikog topa mogla ispaliti jedva četiri granate. Znatno manja masa D-10T omogućavala je ugradnju topa i u manji tenk, a D-25T mogao se zbog veličine i mase ugradivati samo u teške tenkove.

Kako su propali planovi da se D-10T ugradi u T-34 i T-44, odlučeno je izraditi novi projekt – T-54. Iako je bio tek nastavak razvoja T-34/44, tenk T-54 veličinom je prilagođen topu od 100 mm. Prije svega kupola, koja je optimizirana za novi top. Serijska proizvodnja T-54A počela je 1957. godine. No kako je bilo puno nedostataka, ponajviše vezano uz ugradnju topa, ubrzo

*Kako
Ministarstvo
obrane
Ujedinjene
Kraljevine nije
namjeravalo
ulagati u
razvoj novog
tenka, osnovni
je zahtjev bio
da novi top
mora stati
u kupolu
Centuriona
Mk3. Kasnije
će se pokazati
da je taj
zahtjev učinio
novi top
najboljim na
svijetu*

KINESKA REAKCIJA

Odlična svojstva L7 potakla su Kineze na izradu vlastite inačice – Type 83. Prvotno su ih ugradivali u tenk Type 79 (modernizirani Type 69) i Type 88. Nakon što su odlučili u tenkove ugrađivati kopiju sovjetskih tenkovskih topova kalibra 125 mm, topom Type 83 naoružali su laka tenkove i borbenu vozila na kotačima. Najnoviji kineski laki tenk Type 15 (ZTZ-15) naoružan je najnovijim izvedenicama topa Type 83, kao i sva njihova laka borbenaa vozila na gusjenicama i kotačima – od desantnih do lovaca tenkova.

ga je naslijedio T-55. On je dobio sustav za stabilizaciju topa po dvije osi i napredniji ciljnički sustav. Kako bi se smanjila količina barutnih plinova u kupoli, na vrh cijevi postavljen je ekstraktor barutnih plinova – mali dodatak koji je znatno poboljšao radne uvjete.

S vremenom je D-10T dodatno razvijan, dolazilo je naprednije streljivo, pa čak i vođeni protuoklopni projektili koji se lansiraju/ispaljuju iz njega – 9K116-1 Bastion (AT-10 Stabber). Laserski navođen, Bastion postiže najveći domet od 5,5 kilometara. Bastion baš nije uspio pa ga osim sovjetske vojske niti jedna druga nije uvela u operativnu uporabu. U svakom slučaju, top D-10T postat će iznimno raširen. Desetljećima je ostao u prvom planu iako je u Sovjetskom Savezu početkom 1960-ih razvijen protutenkovski top T-12 s glatkom cijevi i znatno boljim borbenim mogućnostima. No nikad nije izrađen projekt kojim bi taj top zamijenio D-10T na tenkovima T-55.

S druge strane, zapadne su države bile vrlo zadovoljne svojim tenkovskim topovima od oko 90 mm sve do pojave T-54/55 i topa D-10T kalibra 100 mm. S vremenom, kako će dio zarobljenih T-55 doći u ruke zapadnjaka (prije svega Izraelaca), postat će jasno da D-10T nije znatno bolji od zapadnih topova kalibra 90 mm. No to se krajem 1950-ih nije znalo, pa su proizvođači dobili unosne ugovore za razvoj i proizvodnju naprednijih tenkova s naprednjim topovima.

ODGOVOR ZAPADA

Britanska vojska na svoje je poslijeratne tenkove Centurion Mark 3 (serijska proizvodnja počela je 1948. godine) ugradila top Ordnance QF 20 pounder. Razvijen je po uzoru na njemački tenkovski top KwK 43 kalibra 88 mm. Imao je nešto manji promjer cijevi (83,8 mm), ali mu je duljina bila čak 64 kalibra. S potkalibernim projektilom Mark 1 mogao je na udaljenosti od 1830 metara probiti 243 mm homogenog čeličnog oklopa. To je bilo više nego dovoljno za probijanje kupole tenka T-55

Foto: NATO

koja je na čeonom dijelu imala oklop debljine 203 mm, a na bokovima od 150 do 64 mm.

Usprkos kvaliteti, a zbog toga što se o T-54/55 znalo vrlo malo, počeo je pritisak da se Ordnance QF 20 pounder zamjeni suvremenijim topom većeg kalibra. Kako Ministarstvo obrane Ujedinjene Kraljevine nije namjeravalo trošiti novac na razvoj novog tenka, osnovni je zahtjev bio da novi top mora stati u kupolu Centuriona Mk3. Kasnije će se pokazati da je taj zahtjev učinio novi top najboljim na svijetu.

Zbog zahtjeva Ministarstva obrane, državna tvrtka Royal Ordnance odlučila je novi top razviti tako da je na osnovu QF 20 poundera umetnula cijev kalibra 105 mm. Zasigurno u tom trenutku nisu ni sanjali da su konstruirali tenkovski top koji će se ugraditi u sve zapadne tenkove, ali i mnoga druga borbena vozila. Taj je top toliko dobar da je dandas velika opasnost i za najsvremenije ruske tenkove kao što je T-90. Zbog toga je jasno zašto je američki tenk M1 Abrams u prvoj seriji bio naoružan topom M-68, inačicom topa L7. Amerikanci su se tek naknadno odlučili na ugradnju topa od 120 mm.

L7 i njegove izvedenice nalaze se na borbenim vozilima koja su nedavno donirana Ukrajini, poput slovenskih tenkova M-55S ili francuskih izvidničkih vozila

Borbeno oklopno vozilo AMX-10 francuskog KoV-a snimljeno 2. ožujka 2022. u zračnoj luci "Mihail Kogălniceanu" u Rumunjskoj. Njegov top F2 BK MECA L/47 daljnja je izvedenica glasovitog britanskog L7 od kojeg su potekli mnogi tenkovski topovi

AMX-10 RC. U operaciji Mir za Galileju (Mivtsa Shlom HaGalil) 1982. godine u Libanonu izraelske Merkave s američkim topovima M68 (američka izvedenica L7) bez problema su uništavale sirijske T-72. Kako je glavni ruski tenk u Ukrajini još uvijek T-72, uz nešto primjeraka T-80 i T-90, a odnedavno navodno i najnovijih T-14 Armata, top L7 dobit će još prilika da pokaže učinkovitost.

TAJNA USPJEHA

Prva paljbenja testiranja L7 obavljena su sredinom 1956., a 1959. bio je spremjan za ugradnju u tenk. Tako je nastao Centurion Mk 5/2. No njih je izrađeno vrlo malo te je prva izvedenica koja je u većem broju dobila top L7 bila Mk 6. Tajna uspjeha L7 ponavlja se u njegovoj jednostavnosti. Zbog nje ga je bilo vrlo lako ugraditi u sve kupole – od velikih tenkovskih do borbenih vozila na kotačima. I masa mu je vrlo mala. Izvorni L7 ima samo 1282 kg. Istodobno, cijev duljine 52 kalibra i jednodijelna granata omogućavaju vrlo velika ubrzanja projektila. Top L7 toliko je prilagodljiv da ga je moguće ugraditi i u vrlo skučenu kupolu tenkova T-55. I tu su korijeni druge tajne uspjeha topa L7. Naime, kako je top ugrađivan na sve više borbenih vozila, rastao je broj tvrtki koje su razvijale streljivo za njega. Svaki, pa i minimalan napredak jednog proizvođača poticao je ostale na poboljšanje ponude. S obzirom na to da su širom svijeta u operativnoj uporabi još deseci tisuća borbenih oklopnih vozila s topom L7 ili njegovim izvedenicama, mnoge tvrtke i dalje proizvode (i poboljšavaju) streljivo za njega. Najsuvremenije granate s potkalibarnim penetratorima od volframa mogu na udaljenosti od otprilike 1000 metara uništiti i ruske tenkove T-90. Za zahtjevnije korisnike, tvrtka Israel Aerospace Industries ima laserski vođeni projektil koji se lansira/ispaljuje iz topovske cijevi – LAHAT. Najveći je domet projektila osam kilometara, što je za tenkove neostvarivo. No zato LAHAT omogućava da se iz topa 105 mm pogodi cilj i na velikim udaljenostima, na kojima učinkovitost potkalibarnih projektila opada.

VETERANSKI CENTAR SINJ

U ZNAK POŠTOVANJA I ZAHVALE BRANITELJIMA

Sinjski Veteranski centar vrijedan 8,46 milijuna eura podignut je na mjestu bivše vojarne Ivaniša Neličića. Prostire se na 4774 m² ukupne brutopovršine, raspolaže sa 72 sobe i 130 ležajeva, a godišnje će moći primiti oko 2500 korisnika. Moderan, lijepo uređen kompleks obuhvaća niz radnih i terapijskih prostora, bazen i dvorane za fizičku terapiju, dnevni boravak, izložbeni prostor

i knjižnicu, prostor za edukaciju, likovnu i glazbenu radionicu, restoran i *caffè* bar, prostor za duhovnu obnovu, sobe prilagođene korisnicima, zelene površine i vanjsku šetnicu, bočalište, igrališta za mali nogomet, odbojku, košarku i stolni tenis.

Veteranski centar Sinj stalno zapošljava 30 osoba, od kojih su mnogi medicinske struke, a dodatno su kao vanjski surad-

TEKST I FOTO
Lada Puljizević

U Sinju je krajem siječnja 2023. svečano otvoren Veteranski centar. Time su hrvatski branitelji, stradalnici Domovinskog rata i članovi njihovih obitelji – nakon podružnice šibenskog Veteranskog centra, koji je započeo rad u lipnju 2022. – dobili još jedno mjesto čija je svrha poboljšanje kvalitete života i podrška psihofizičkom oporavku veteranske populacije. Osnivač veteranskih centara je Ministarstvo hrvatskih branitelja

nici angažirani radnici u kuhinji, spremачice i zaštitari, što znači da je ukupno otvoreno oko 60 radnih mesta, koja popunjavaju ljudi koji žive na širem području Sinja i Cetinskog kraja. Mnogi od njih djeca su ili članovi obitelji hrvatskih branitelja.

Igor Vidalina, voditelj sinjske podružnice Veteranskog centra, kaže: "Imamo multidisciplinarni pristup radu i zapošljavamo niz stručnjaka kako bismo braniteljima na jednom mjestu pružili potpunu institucionalnu pomoć. U rad su uključeni psiholog, socijalni radnik, radni terapeut, kineziolozi, fizioterapeuti, medicinske sestre i njegovateljice. Tako se na jednom mjestu osigurava provedba svih programa koji obuhvaćaju rehabilitacijske, socijalne i društvene potrebe korisnika."

Korisnici – branitelji iz cijele Hrvatske i članovi njihovih obitelji, kojima nakon podnošenja zahtjeva bude odobren boravak u Centru, dobivaju usluge smještaja u trajanju od 20 dana te u tom vremenu prolaze niz rehabilitacijskih, terapeutskih tretmana i društvenih sadržaja. Korisnicima se tijekom boravka u Sinju tako

Igor VIDALINA, voditelj Veteranskog centra Sinj

Želja nam je osigurati najbolje moguće uvjete i okruženje kako bi Veteranski centar u Sinju postao mjesto okupljanja i informiranja hrvatskih branitelja, a kroz naše programe i usluge pridonijeti poboljšanju socijalno-ekonomskog položaja i kvalitete življenja naših branitelja, kojima dugujemo slobodu i neovisnost.

Veteranski centar u Sinju, vrijedan 8,46 milijuna eura, otvoren je 27. siječnja 2023. Svečanom su otvorenju uz branitelje, obitelji i poginulih i nestalih branitelja, ratne zapovjednike postrojbi i predstavnike udruga proizšlih iz Domovinskog rata nazočili predsjednik Vlade Andrej Plenković, potpredsjednik Vlade i ministar hrvatskih branitelja Tomo Medved, te brojni uzvanici.

"Veteranski centar u Sinju još je jedan znak poštovanja prema svemu što su branitelji učinili za slobodu i demokraciju Hrvatske, a što današnje generacije uživaju. Kroz idućih nekoliko godina izdvojiti ćemo i dodatna sredstva iz finansijske perspektive 2021. – 2027., uložiti u još tri veteranska centra", rekao je Andrej Plenković. Ministar Medved tom je prigodom istakao: "Izgradnja veteranskih centara naš je izraz zahvale za dar slobode koja je ostvarena žrtvom hrvatskih branitelja", te dodao: "Ponosan sam što smo izgradili i opremili Centar baš na prostoru nekadašnje vojarne koju su sinjski branitelji oslobodili u ljeto 1991., i to uoči obilježavanja 30. obljetnice akcije Peruća, koja je bila od presudne važnosti za ovaj kraj i obranu od velikosrpske agresije."

VETERANSKI CENTAR SINJ

Stipe TOMIĆ, magistar kineziologije

Zajedno s kolegama kineziozima planiram treninge i provodim vježbe, od jutarnje tjelovježbe do individualnih i grupnih programa, trenažnih procesa prilagođenih svakom korisniku, inicijalna i finalna testiranja, savjetujemo korisnike oko nastavka vježbi i korekcija u prehrani. Živim u blizini, šest kilometara od Sinja, otac mi je branitelj, a cijeli sam život u sportu. Rad s braniteljima odgovoran je i delikatan posao – no mi vrlo brzo vidimo njegove rezultate. Doslovno, nakon tjeđan-dva koliko korisnici budu ovdje već se vide pomaci, postupno ih uvodimo u trenažni proces, a svaki eventualno komplikirani slučaj dodatni nam je izazov. Često se zbljižimo s korisnicima pa razgovaramo i družimo se. Oduševljen sam ovim poslom i svako jutro kad dolazim – dolazim s osmijehom.

Lucija BARAĆ, prvostupnica sestrinstva

Živim u Sinju. Donedavno sam putovala na posao u bolnicu u Split, a sada mi se ostvarila davna želja da radim u svom mjestu i kako sam zadovoljna. Rad u Centru je ugodan, a naši korisnici su predvini. Hrvatski branitelji su ljudi koji su već u nekim godinama i kod njih se pojavljuju kronične bolesti koje se uobičajeno pojavljuju u starijoj populaciji. Govorim o povišenom krvnom tlaku, dijabetesu tipa 2, a kod naših su korisnika česte i psihijatrijske dijagnoze vezane uz PTSP i slično. Naši korisnici većinom su već tretirani kao pacijenti, obuhvaćeni su zdravstvenom skrbi. Događa se i da korisnik ne zna da ima povišen šećer ili tlak, a mi tijekom 20 dana boravka i kontrole ovdje primjetimo da postoji zdravstveni problem pa ih uputimo da se javi liječniku. Naša je zadaća da prepoznamo i da reagiramo.

I moj je tata bio hrvatski branitelj. On je rođen u Vukovaru i dosta njegovih prijatelja iz djetinjstva je stradalo. Kada naši korisnici dodu, kada pričaju o ratu i stradanju, vraća mi se onaj osjećaj koji sam imala kod kuće kada je tata pričao. Prepoznajem u njihovim pričama istu težinu – a oni imaju potrebu pričati, podijeliti ta svoja sjećanja. Evo, i sad se ježim. To su stvarno divni ljudi, zahvaljuju nam na svemu što za njih radimo, iako, zapravo, mi njima trebamo biti zahvalni.

Luka ASANOVIĆ, prvostupnik fizioterapije

Ovo je nova ustanova, ušli smo u nov prostor, odnedavno radimo i sada postavljamo temelje metodologije rada. To je dobro. U tome imamo asistenciju kolega iz šibenskog Veteranskog centra, čija su nam iskustva korisna, pogotovo u organizaciji jer oni su neke stvari već prošli.

I sam sam dijete branitelja, prošao sam kroz sve uz oca, razumijem te priče i njihove potrebe. Prva i zadnja dva dana imamo početnu i završnu procjenu stanja, a onih petnaestak dana između, budući da su korisnici ovdje cijeli dan, imamo dovoljno vremena za terapije i u tom se vremenu može dosta toga dobrog napraviti.

pruža mogućnost da organizirano posjete Muzej Sinjske alke i Svetište Čudotvorne Gospe Sinjske, Međugorje i Svetište Kraljice Mira te Dioklecijanove podrume, tvrđavu Klis i crkvu sv. Duje u Splitu.

Igor Vidalina ističe: "Veteranski centar u Sinju odraz je poštovanja i zahvale hrvatskim braniteljima, gradu Sinju i Cetinskom kraju, koji su u ratu pretrpjeli značajna razaranja, te prema žrtvi koju je ovo područje podnijelo u Domovinskom ratu. Nakon povratka vojske u Sinj 2017. godine, ovaj kapitalni projekt investicija je koja pokazuje kontinuitet i brigu Vlade RH i Ministarstva hrvatskih branitelja o braniteljsko-stradalničkoj populaciji, ali i o ravnomernom razvoju svih krajeva RH. Vjerujem kako će ovaj važan infrastrukturni projekt potaknuti gospodarski rast i razvoj Sinja te nova zapošljavanja."

**Slavica GRĐAN,
dragovoljac i HRVI, Slavonski Brod**

Suprug i ja dolazimo iz Slavonskog Broda. Poslala sam zahtjev i mislim da će odgovor, pa onda i termin, čekati mjesecima, možda i godinu dana, ali sve je bilo riješeno za neko-liko tjedana. Posebno bih pohvalila rad psihologinje. Svi mi dolazimo s nekim traumama koje ne nosimo na van, to je kao neka naša arhiva koju

vučemo sa sobom kamo god idemo. Meni treba potpora, ja sam ovdje našla u svima.

**Josip GRĐAN,
dragovoljac i HRVI, Slavonski Brod**

Iznenaden sam jako i vrlo ugodno. Smještaj u ovom Veteranskom centru, uređenost, sobe, sve. Objekt je izvan očekivanja, djelatnici su divni i odlično educirani. Svi su ljubazni, susretljivi, svakome se može obratiti, uvijek su spremni pomoći. Za mene ovo je nešto posebno, ovo je nadstandard i otkako smo ovdje osjećamo se bolje.

**Ivan TABAK,
branitelj i dragovoljac, Osijek**

Prikupio sam potrebnu dokumentaciju, poslao je i unutar mjesec dana dobio termin u Veteranskom centru Sinj. Bilo da govorim o prehrani, ili smještaju, ili terapijskom programu, o Centru mogu govoriti samo u superlativima. Sastavni je dio terapijskog dijela osoblje, koje je iznimno profesionalno i srdačno. Za nas korisnike to je posebno značajno i budem li

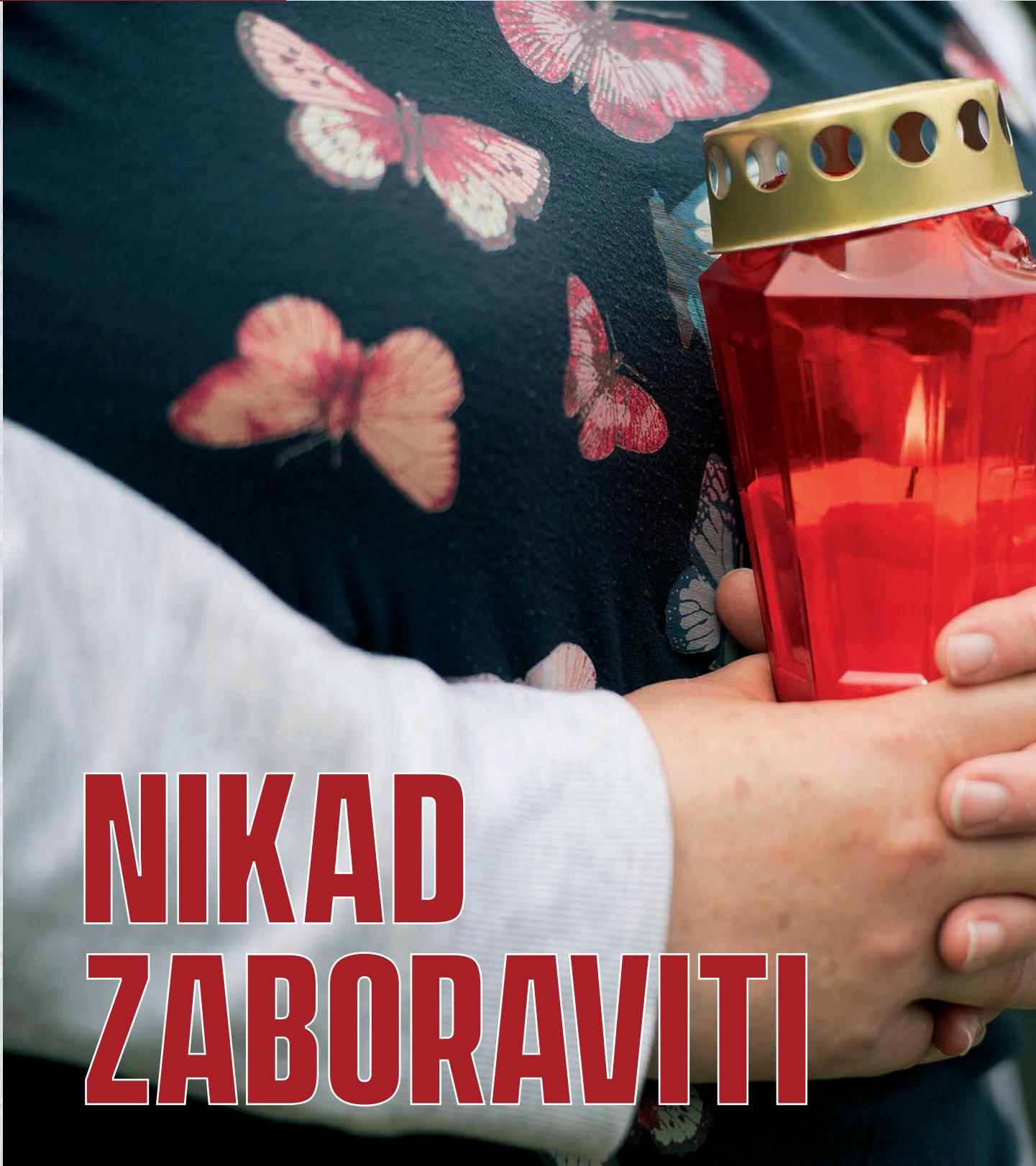
imao priliku, što brže bih se ovamo vratio. Pozvao bih branitelje i njihove obitelji da dođu ovamo, da se sami uvjere u kvalitete veteranskih centara.

Ministarstvo hrvatskih branitelja u okviru Operativnog programa Konkurentnost i kohezija provodi projekt Uspostave veteranskih centara u Hrvatskoj, kojim je obuhvaćena izgradnja, uređenje i opremanje četiri veteranskih centara. Nakon

šibenske i sinjske podružnice, koje su dosad otvorene, slijede veteranski centri u Petrinji i Daruvaru. Ukupna je vrijednost projekta 45 milijuna eura, od čega je 85 posto sufinancirano sredstvima iz Europskog fonda za regionalni razvoj, a sva četiri centra moći će godišnje primiti više od 12 tisuća korisnika na dnevne i višednevne rehabilitacije.

DOMOVINSKI RAT

NIKAD ZABORAVITI

U Borovu je 2. svibnja obilježena 32. obljetnica stradanja dvanaestorice hrvatskih redarstvenika

TEKST
Lada Puljizević

FOTO
Josip Kopi, Lada Puljizević

Policajci Stjepan Bošnjak (1955.), Antun Grbavac (1961.), Josip Culej (1966.), Mladen Šarić (1965.), Zdenko Perica (1965.), Zoran Grašić (1969.), Ivica Vučić (1961.), Luka Crnković (1970.), Marinko Petrušić (1966.), Janko Čović (1965.), Željko Hrala (1968.) i Mladen Čatić (1971.) ubijeni su u Borovo Selu. U toj akciji ranjen je 21 policajac.

"Tek na kraju tog dana, 2. svibnja 1991., dok smo u Policijskoj stanici Vukovar jedno do drugoga polagali dovezena tijela ubijenih redarstvenika i pokušavali ih raspoznati, počeli smo shvaćati što se zapravo dogodilo i koliko smo prijatelja u Borovo Selu izgubili", govore nekadašnji pripadnici Jedinice za posebne namjene Vinkovci koji su tada sudjelovali u akciji. I ovoga svibnja, sa svijećama i zastavama u rukama, u dugačkoj koloni hodali su glavnom ulicom Borova prema spomeniku poginulim redarstvenicima u središtu sela.

KRONOLOGIJA DOGAĐANJA

Od početka 1991. u Hrvatskoj rastu napetosti, a zbog srpske pobune hrvatski policijaci interveniraju u Pakracu i za Krvavi Uskrs na Plitvicama. U Borovo Selu, 31. ožujka 1991. godine, Srpsko nacionalno vijeće donosi odluku o pripajanju "Autonomne oblasti Slavonija, Baranja i zapadni Srijem" Republići Srbiji, nakon čega Srbi iz tog i okolnih srpskih sela barikadama blokiraju Vukovar, a u Borovo Selo pristiže nekoliko stotina pripadnika paravojnih postrojbi iz Srbije. U noći sa 1. na 2. svibnja 1991. četiri su hrvatska policajca na ulazu u Borovo Selo primijetila izvješenu jugoslavensku zastavu. U pokušaju njezina skidanja na njih je iz okolnih kuća pucano. Dvojica policajaca uspjela su pobjeći, dok druga dvojica padaju u ruke srpskih pobunjenika. Pregоворi o njihovu puštanju bili su neuspješni pa je odlučeno da ih se oslobođi policijskom akcijom. Zbog toga 2. svibnja oko podneva u Borovo Selo ulaze dva autobusa i nekoliko policijskih vozila u kojima je šezdesetak pripadnika vinkovačke Jedinice za posebne namjene. Nisu spremni za oružani sukob, rečeno im je da na ulici prosvjeduju civilni i da trebaju smiriti situaciju. Trebaju oslobođiti dvojicu ranije zarobljenih kolega i privesti pobunjenike koji su ih zarobili. Opremljeni su za te policijske zadaće: prozirni štit ("špalir"), suzavac, šok-bombe, osnovno i automatsko naoružanje.

DOMOVINSKI RAT

ZDRAVKO MAMIĆ bio je pripadnik Jedinice za posebne namjene Vinkovci, sudionik događaja u Borovu Selu, a danas je predsjednik "Udruge 12 redarstvenika", koja je osnovana krajem 2020. na inicijativu sudionika akcije. Udruga ima pedesetak članova s područja Vinkovaca, Vukovara i Županje, koji su postali pripadnici postrojbe u vremenu od 6. ožujka, kada je Jedinica za posebne namjene Vinkovci ustrojena, do 1. listopada 1991. O događaju u Borovu Selu danas kaže: "Mi smo do tada bili angažirani na akcijama studiranja i sprečavanja prosjeća u

"JPN Vinkovci temelj je stvaranja Hrvatske vojske. Iz naše postrojbe izrasli su pripadnici i zapovjednici 5. gbr, 3. gbr, visoki dužnosnici u policiji. Mi smo bili rasadnik iz kojeg su kasnije izšli brojni branitelji, ratnici i zapovjedni kadaš Hrvatske vojske, koji su uvijek bili na najtežim ratištima, a mnogi su tijekom Domovinskog rata poginuli ili bili ranjeni. O toj se postrojbi malo zna, no ona je u početku bila jedina borbeno operativna postrojba u Vukovarsko-srijemskoj županiji."

na pruzi da nam čuva odstupnicu, ulazimo u Borovo Selo i tu nas zatvaraju sa svih strana. Tu počinje pokolj. Nebo i zemlja su se sastavili, sa svih strana počela je pucnjava po nama. Autobusi su bili izrešetani, ljudi je uhvatila panika, nisu znali tko puca ni kuda trebamo ići, gdje se zakloniti. Razbili su nas u više malih skupina. Pri samom izlasku iz autobusa već smo imali ranjene. Nakon toga svaka se skupina bori za sebe, sukladno okolnostima u tom trenutku. Shvatili smo da tu nema civila, demonstranata, tu smo bili mi kao glineni golubovi na cesti."

Nakon što su stigli do središta mjesta, prije nego su uspjeli izići iz autobusa, iznenada su se našli pod žestokom paljborom – na njih je pucano iz okolnih kuća, s krovova, sa svih strana iz pušaka, snajpera s prigušivačima, tromblonskim minama. Zasjeda. Policajci iskaču iz već izbušenih vozila, pokušavaju pronaći zaklon, shvatiti otkuda i tko puca, odgovoriti na vatru i organizirati se. Jedan za drugim padaju pogodeni, ranjeni ostaju ležati u kanalima oko ceste, ne može im se prići i pomoći im. Zbog postavljenih barikada, osjeća jedinica policije koja je trebala pružiti pojačanje nije uspjela ući u selo iz smjera Dalja. Pripadnici Jedinice za posebne namjene Vinkovci očajnički su se borili nekoliko sati. Oko 15 sati ulazi oklopna kolona JNA i pokušava uspostaviti tampon-zonu, a oko 17 sati počinje izvlačenje preživjelih policajaca. Dvije ekipe hitne pomoći iz vinkovачke bolnice izvlače ranjene dok se naoružana, organizirana masa koja je do maloprije pucala po redarstvenicima okuplja po ulicama i slavi

pobjedu. Konačno, do kasnih noćnih sati traje izvlačenje tijela poginulih. Rezime tog, jednog od najtežih dana Domovinskog rata, bio je 12 mrtvih i 21 ranjeni redarstvenik.

U organizaciji Policijske uprave Vukovarsko-srijemske održana je memorijalna atletska cestovna utrka "12 kilometara za 12 redarstvenika", u spomen na tragičnu pogibiju dvanaest hrvatskih redarstvenika 2. svibnja 1991. u Borovu Selu. Na utrci su sudjelovali hrvatski policajci i vojnici, članovi sportskih udruženja i građani. Ante Kalaica prvi je ušao u cilj u konkurenciji natjecatelja iz MORH-a. Drugo najbolje vrijeme ostvario je Slavko Janjić, a treći je dotratio Mario Rakmić. Najbolji predstavnici Ministarstva unutarnjih poslova u muškoj kategoriji bili su Franjo Ile-ković, Mirko Miličić i Krunoslav Svečnjak, dok su u ženskoj kategoriji najbolje bile Magdalena Oršić, Nives Šimić i Nela Marušić.

U Borovu je 2. svibnja 2023. održana komemoracija u povodu 32. godišnjice pogibije 12 hrvatskih redarstvenika, pripadnika Specijalne jedinice policije koji su ubijeni 1991. godine. Uz članove obitelji poginulih redarstvenika, njihove prijatelje i suborce, predstavnike braniteljskih udruženja i visoke goste, komemoraciji je nazario i ministar obrane Mario Banožić, koji je tom prigodom rekao kako je pogibija 12 hrvatskih redarstvenika u Borovu, pripadnika vinkovačke Specijalne jedinice policije, jedna od bolnijih tema iz Domovinskog rata. "Uz Josipa Jovića, ovih 12 redarstvenika podsjeća nas kako su od 1990. do sredine 1991. godine hrvatska policija i dragovoljačke postrojbe iznijele značajan teret obrane", rekao je. Naglasio je kako kroz zajedničke obučne aktivnosti svjedočimo sjajnoj suradnji hrvatskih policajaca i hrvatskih vojnika. "Hrvatska vojska i policija prvi su jamci i čuvari sigurnosti naših građana. Stoga nam je obaveza neprestano ulagati u razvijanje njihovih sposobnosti, poboljšavati prava i uvjete života onih koji se uvijek nalaze na prvoj crti obrane i prenositi istinu o Domovinskom ratu mlađim generacijama", rekao je ministar.

OJL

TRENUTAK SJEĆANJA

Šest udruga Specijalne policije iz Domovinskog rata: Ajkule – Rijeka, Alfa – Zagreb, Delta – Županja, Grom – Karlovac, Roda – Varaždin i Tigar – Gospić okupilo se 14. ožujka 2013. u Gospiću i pokrenulo zajednički i partnerski projekt izgradnje spomenika pod nazivom *Velebitskim junacima*, u čast pripadnicima Specijalne policije MUP-a poginulim tijekom Domovinskog rata na širem velebitskom području.

Spomenik je na toj lokaciji podignut jer se tu nalazi ulaz u srce Velebita i tim su putom prošli gotovo svi specijalci u Domovinskom ratu.

Izgrađen je od bijelog monolitnog bloka koji svjedoči o čvrstom, snažnom tijelu, braniteljima kao stupu obrane, na kojem su uklesana imena 26 poginulih hrvatskih heroja. Individualnim pristupom svakom od njih, žrtve su

PRIPREMIO
Željko Stipanović

FOTO
Filip Klen

"Velebit nije samo planina, on ima posebno značenje, pogotovo za one koji su na njemu boravili, a pogotovo za ratne pripadnike Specijalnih jedinica policije MUP-a RH", napisano je uz spomenik velebitskim herojima podignut u mjestu Rizvanuši kraj Gospića za sve poginule pripadnike Specijalne policije na toj planini

SPOMENIK VELEBITSKIM HEROJIMA

dobile trajni podsjetnik u obliku rana, ožiljaka, kapljica krvi isklesanih od crvenog velebitskog kamena. Crveni kamen spojen u bijeli dalmatinski čine jedno tijelo kao simbol zajedništva. Unutar bloka utisнутa su polja hrvatske šahovnice i križa, a kompozicija krvi i rana tvori križ koji je mjesto utjehe i pijeteta.

Na spomeniku je 27 *kapljica krvi* koje simboliziraju 27 rana. Svaka simbolizira jednog od 26 poginulih *specijalaca*, a preostala jedna rana i *kapljica krvi* simbolizira sve ranjene hrvatske branitelje. Autor spomenika akademski je kipar Petar Dolić.

Dana 12. svibnja 2017. spomenik su otkrili ministar hrvatskih branitelja Tomo Medved i djeca poginulih velebitskih heroja. Spomenik je zalog i trajni podsjetnik na godine teških borbi, stradanja, tuge, ali i ponosa, hrabrosti, vjere u vlastite snage i sposobnosti, te na odlučnost hrvatskog malog čovjeka, hrvatskog specijalca da obrani svoju ulicu, svoj dom, svoj grad, svoju domovinu.

Cuvajući spomen na neprocjenjivu ulogu Specijalne policije u Domovinskem ratu prisjećamo se brojnih bojišta na kojima su postrojbe boravile te viteški, časno i herojski izvršavale sve postavljene zadaće.

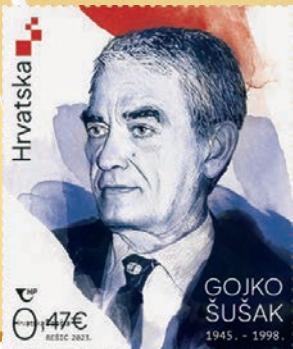
Gojko Šušak imao je veliku ulogu u uspješnom vođenju vojnih operacija za oslobođenje okupiranih hrvatskih prostora i pobedonosni završetak Domovinskog rata

FILATELIIJA

U povodu obilježavanja 25. obljetnice smrti Gojka Šuška, početkom svibnja hrvatski nacionalni poštanski operater izdao je prigodnu marku. Fotografiju koja je poslužila kao predložak za njezinu izradu ustupila je redakcija časopisa Hrvatski vojnik

MARKE – GOJKO ŠUŠAK

TEKST Ivo Aščić

Gojko Šušak bio je ministar obrane RH tijekom Domovinskog rata

Marka je otisnuta u nakladi od 30 000 primjeraka i u arku od 20 maraka. Uz to je izdana i omotnica prvog dana – FDC. Trojezični tekst koji prati marku napisala je Vesna Pintarić – zamjenica glavnog urednika časopisa Hrvatski vojnik. U njemu, među ostalim, piše: "Gojko Šušak rođen je 16. ožujka 1945. u Širokom Brijegu. Diječeći sudbinu mnogih sunarodnjaka koji se nisu mirili sa zatiranjem hercegovačkoga hrvatstva, kulture i vjere, prekinuo je studij u Rijeci i nastavio školovanje na Sveučilištu u Ottawi. U Kanadi, u kojoj živi i radi od 1969., kao predsjednik Hrvatsko-kanadske kulturne federacije, predsjednik Zaklade za Hrvatske studije i ravnatelj Hrvatske škole u Ottawi, svesrdno se zauzima za političko ujedinjavanje hrvatskog iseljeništva.

U prijelomnim povijesnim trenutcima stvaranja slobodne i neovisne hrvatske države vraća se u Hrvatsku i nakon prvih slobodnih višestražnih izbora, kao jedan od prvih i najpouzdanijih suradnika prvoga hrvatskog predsjednika, dr. Franje Tuđmana, postaje član hrvatske Vlade kao ministar iseljeništva i zamjenik ministra obrane. Ministar obrane Republike Hrvatske postao je 18. rujna 1991. u jeku vođenja presudnih borbi za stvaranje hrvatske države i tu je dužnost obnašao do svoje smrti 1998. godine. Karizmatičan čovjek i domoljub koji je izvršio sva svoja obećanja ostat će upamćen po riječima izgovorenim na Kninskoj tvrđavi nakon pobedonosne vojno-redarstvene operacije Oluja: 'Zapovijed izvršena!' Bio je čovjek od povjerenja, iznimnih ljudskih kvaliteta i sposobnosti, dosljedan i pouzdan suradnik neizmjerne

Hrvatski ratni ministar obrane školovao se na Sveučilištu u Ottawi, Kanada

Gojko Šušak rođen je u Širokom Brijegu, gradu u zapadnoj Hercegovini

"Zapovijed izvršena!" – poznate su riječi Gojko Šuška izgovorene na Kninskoj tvrđavi nakon pobedonosne vojno-redarstvene operacije Oluja

energije, čovjek koji je ulijevao samopouzdanje i mirnoću, velikog autoričeta, ali i razumijevanja, čovjek koji je malo govorio, ali čije su riječi imale težinu i utemeljenje u djelima. Bio je principijelan i nepokolebljiv zagovarač nacionalnih idealova u koje je ugradio sav svoj intelektualni i duhovni potencijal. Umro je 3. svibnja 1998. te je uz najviše državne i vojne počasti pokopan u Aleji hrvatskih branitelja na groblju Mirogoj u Zagrebu."

Velike zasluge u ustrojavanju Zbora narodne garde i Hrvatske vojske pripadaju Gojku Šušku

Pratite nas i na društvenim mrežama:
hvojnik@monh.hr

